

คู่มือมาตรฐานการใช้ยาสมุนไพร จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำนำ

การใช้ยาสมุนไพรในปัจจุบันยังไม่เป็นที่แพร่หลาย เท่าที่ควรในปัจจุบัน สาเหตุหลักประการหนึ่งเกิดมาจาก การไม่รู้จักยาสมุนไพรหรือรู้จักแต่ไม่ทราบสรรพคุณ และการใช้อย่างถูกวิธี จึงไม่นิยมนำมาใช้ ในชีวิตประจำวันเท่าที่ควร นอกจากนี้แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) ด้านสาธารณสุข ในส่วนของ Service Excellence แผนงานการพัฒนากระบวนการสุขภาพ (Service Plan) มุ่งเน้นส่งเสริม การจัดบริการการแพทย์แผนไทยและการใช้ยาสมุนไพรในสถานบริการทุกระดับ คณะผู้จัดทำได้ทำการศึกษา และทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จึงเล็งเห็นว่า หากมีคู่มือการใช้ยาสมุนไพรประจำหน่วยบริการ จะเป็นสื่อที่ช่วยให้ เจ้าหน้าที่ได้ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับยาสมุนไพรได้มากขึ้น ทำให้มีความมั่นใจ สามารถแนะนำการใช้ ยาสมุนไพรให้กับผู้มารับบริการได้อย่างถูกต้อง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราชจึงได้มีการจัด ประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำมาตรฐานการใช้ยาสมุนไพร จังหวัดนครศรีธรรมราช ปี 2560 เพื่อกำหนดรายการ ยาสมุนไพร คำนวณข้อมูล และจัดทำ คู่มือมาตรฐานการใช้ยาสมุนไพร จังหวัดนครศรีธรรมราช ขึ้น

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือมาตรฐานการใช้ยาสมุนไพร จังหวัดนครศรีธรรมราช ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยบริการสาธารณสุขและผู้สนใจ

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
ยาขมิ้นชัน	1
ยาระบายมะขามแขก	2
ยาผสมเพชรสังฆาต	3
ยาเถาวัลย์เปรียง	4
ยาฟ้าทะลายโจร	5
ยาสหัสธารา	6
ยาหอมนวโกฐ	7
ยาแก้ไอผสมมะขามป้อม	9
ยาชิง	10
ยาประสะมะแว้ง	11
ยาธรณีสังฆาต	12
ยาจันทน์ลีลา	13
ยาพญาอ	14
ยาว่านหางจระเข้	15
ยาประสะไพล	16
ยารางจืด	18
ยาธาตุนคร	19
ยาปราบชมพูทวีป	21
ยาบำรุงโลหิต	22
ยาหญ้าดอกขาว	23
ยาห้าราก (ยาเบญจโลกวิเชียร)	24
ยาหอมเทพจิตร	25
ยาตรีผลา	26
ยาประคบ	27
ยาหญ้าหนวดแมว	28
ยาชุมเห็ดเทศ	29
ยาเบญจกูล	30
ยาธาตุนคร	31
ยาไพล	32
ยาปลุกไฟธาดู	33
ยาเหลืองปิดสมุทร	34
ภาคผนวก	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมจัดทำมาตรฐานการใช้ยาสมุนไพรจังหวัดนครศรีธรรมราช 2560	42

ยาขมิ้นชัน

รูปแบบยา ยาแคปซูล ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

ตัวยาสำคัญ ผงเหง้าขมิ้นชัน (*Curcuma longa* L.) มีสาระสำคัญ curcuminoids ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 โดยน้ำหนัก (w/w) และน้ำมันระเหยง่ายไม่น้อยกว่าร้อยละ 6 โดยปริมาตรต่อน้ำหนัก (v/w)

สรรพคุณ บรรเทาอาการแน่น จุกเสียด ท้องอืด ท้องเฟ้อ

ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม วันละ 4 ครั้ง หลังอาหารและก่อนนอน

ข้อห้ามใช้ ห้ามใช้ในผู้ที่ท่อน้ำดีอุดตัน หรือผู้ที่ไวต่อยานี้

ข้อควรระวัง -ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยโรคนิ่วในถุงน้ำดี ยกเว้นภายใต้การดูแลของแพทย์

-ควรระวังการใช้ในหญิงตั้งครรภ์ ยกเว้นภายใต้การดูแลของแพทย์

-ควรระวังการใช้ในเด็ก เนื่องจากยังไม่มีข้อมูลด้านประสิทธิผลและความปลอดภัย

-ควรระวังการใช้ร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และยาต้านการจับตัวของเกร็ดเลือด (antiplatelets)

-ควรระวังการใช้ร่วมกับยาที่กระบวนการเมแทบอลิซึมผ่านเอนไซม์ Cytochrom P450 (CYP)

เนื่องจากสาร curcumin ยับยั้ง CYP3A4, CYP1A2 แต่กระตุ้นเอนไซม์ CYP2A6

-ควรระวังการใช้ร่วมกับยารักษาโรคมะเร็งบางชนิด เช่น doxorubicin, chlormethine, cyclophosphamide และ camptothecin เนื่องจาก curcumin อาจมีผลต้านฤทธิ์ยาดังกล่าว

อาการไม่พึงประสงค์ ผิวน้ำหนักอักเสบจากการแพ้

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน Simethicone 5 mg, Sodamint tab 300 mg, Mix camminative, Antacid gel

ยาระบายมะขามแขก

รูปแบบยา ยาแคปซูล (รพ.) ยาซอง (รพ.)

ตัวยาสำคัญ ผงใบมะขามแขก (*Senna alexandrina* Mill.)

สรรพคุณ บรรเทาอาการท้องผูก

ขนาดและวิธีใช้ **ชนิดซอง** รับประทานครั้งละ 2 กรัม ชงน้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตรก่อนนอน

ชนิดแคปซูล รับประทานครั้งละ 800 มิลลิกรัม - 1.2 กรัม ก่อนนอน

ข้อห้ามใช้ ห้ามใช้ในผู้ป่วยที่มีภาวะทางเดินอาหารอุดตัน (gastrointestinal obstruction) หรือปวดท้องโดยไม่ทราบสาเหตุ

ข้อควรระวัง - ควรระวังการใช้ในเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี หรือในผู้ป่วย inflammatory bowel disease

- การรับประทานยาในขนาดสูง อาจทำให้เกิดไตอักเสบ (nephritis)

- ไม่ควรใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน เพราะจะทำให้ท้องเสีย ซึ่งส่งผลให้มีการสูญเสียน้ำ และเกลือแร่มากเกินไป โดยเฉพาะโพแทสเซียม และการใช้ติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน จะทำให้ลำไส้ชินต่อยา ถ้าไม่ชียาจะไม่ถ่าย

- ควรระวังการใช้ในหญิงตั้งครรภ์และให้นมบุตร

อาการไม่พึงประสงค์ ปวดมวนท้อง ผื่นคัน

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน Bisacodyl

ยาผสมเพชรสังฆาต

สูตรที่ 1

รูปแบบยา ยาแคปซูล ยาแคปซูล (รพ.)

ตัวยาสำคัญ ในผงยา 100 กรัม ประกอบด้วย เถาเพชรสังฆาต หนัก 70 กรัม รากอัคคีทวาร หนัก 20 กรัม โกลู
น้ำเต้า หนัก 10 กรัม

สรรพคุณ บรรเทาอาการริดสีดวงทวารหนัก

ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 1.2 กรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหารทันที

ข้อห้ามใช้ -

ข้อควรระวัง - ควรระวังการใช้ในหญิงตั้งครรภ์และให้นมบุตร

อาการไม่พึงประสงค์ ท้องเสีย

ข้อมูลเพิ่มเติม -

สูตรที่ 2

รูปแบบยา ยาแคปซูล (รพ.)

ตัวยาสำคัญ ในผงยา 85 กรัม ประกอบด้วย เถาเพชรสังฆาต หนัก 50 กรัม กะเม็ง(ทั้งต้น) หนัก 15 กรัม โกลู
น้ำเต้า หัวกระชาย หนักสังฆาต 10 กรัม

สรรพคุณ บรรเทาอาการริดสีดวงทวารหนัก

ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม – 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหารทันที

ข้อห้ามใช้ -

ข้อควรระวัง - ควรระวังการใช้ในหญิงตั้งครรภ์และให้นมบุตร

อาการไม่พึงประสงค์ ท้องเสีย มวนท้อง

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน Daflon[®], Sidual[®]

ยาเถาว์ลย์เปรียง

รูปแบบยา ยาแคปซูล (รพ.)

ตัวยาสำคัญ ผงจากเถาของเถาว์ลย์เปรียง (*Derris scandens* (Roxb.) Benth.)

สรรพคุณ บรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อ ลดการอักเสบของกล้ามเนื้อ

ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม – 1 กรัม วันละ 3 ครั้งหลังอาหารทันที

ข้อห้ามใช้ ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์

ข้อควรระวัง -ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยโรคแผลเปื่อยเพปติก เนื่องจากเถาว์ลย์เปรียงออกฤทธิ์คล้ายยาแก้ปวด
กลุ่มยาต้านการอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ (Nonsteroidal Anti-inflammatory Drugs: NSAIDs)

-อาจทำให้เกิดการระคายเคืองระบบทางเดินอาหาร

อาการไม่พึงประสงค์ ปวดท้อง ท้องผูก ปัสสาวะบ่อย คอแห้ง ใจสั่น

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน orphenadrine+paracetamol, tolperisone 50 mg, กลุ่ม NSAIDs เช่น diclofenac 25 mg เป็นต้น

ยาฟ้าทะลายโจร

รูปแบบยา ยาแคปซูล ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)

ตัวยาสำคัญ ผงจากส่วนเหนือดินของฟ้าทะลายโจร (*Andrographis paniculata* (Burm. f.) Wall.ex Nees) ที่มีสาระสำคัญ total lactone โดยคำนวณเป็น andrographolide ไม่น้อยกว่าร้อยละ 6 โดยน้ำหนัก (w/w)

สรรพคุณ 1.บรรเทาอาการเจ็บคอ

2.บรรเทาอาการของโรคหวัด (common cold) เช่น เจ็บคอ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ

ขนาดและวิธีใช้ บรรเทาอาการหวัด เจ็บคอ รับประทานครั้งละ 1.5 – 3 กรัม วันละ 4 ครั้ง หลังอาหารและก่อนนอน

ข้อห้ามใช้ -ห้ามใช้ในผู้ป่วยที่มีอาการแพ้ฟ้าทะลายโจร

-ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์และให้นมบุตร เนื่องจากอาจทำให้เกิดทารกวิรูปได้

-ห้ามใช้ฟ้าทะลายโจรสำหรับแก้เจ็บคอ ในกรณีต่างๆต่อไปนี้

-ในผู้ป่วยที่มีอาการเจ็บคอเนื่องจากติดเชื้อ *Streptococcus* group A

-ในผู้ป่วยที่มีประวัติเป็นโรคไตอักเสบ เนื่องจากเคยติดเชื้อ *Streptococcus* group A

-ในผู้ป่วยที่มีประวัติโรคหัวใจรั่วหัวใจล้มเหลว

-ในผู้ป่วยที่มีอาการเจ็บคอเนื่องจากการติดเชื้อแบคทีเรีย และมีอาการรุนแรง เช่น มีตุ่มหนองใน

คอ มีไข้สูง และหนาวสั่น

ข้อควรระวัง -หากใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน อาจทำให้แขน ขา มีอาการชาและอ่อนแรง

-หากใช้ฟ้าทะลายโจรติดต่อกัน 3 วัน แล้วไม่หายหรือมีอาการรุนแรงขึ้นระหว่างใช้ยา ควรหยุดใช้และพบแพทย์

-ควรระวังการใช้ร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)

-ควรระวังการใช้ร่วมกับยาลดความดันเลือดเพราะอาจเสริมฤทธิ์กันได้

-ควรระวังการใช้ร่วมกับยาที่กระบวนกรเมทแทบอลิซึมผ่านเอนไซม์ Cytochrome P450 (CYP)

เนื่องจากฟ้าทะลายโจรมีฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ CYP1A2, CYP2C9 และ CYP3A4

อาการไม่พึงประสงค์ อาจทำให้เกิดอาการผิดปกติของทางเดินอาหาร เช่น ปวดท้อง ท้องเดิน คลื่นไส้ เบื่ออาหาร วิงเวียนศีรษะ ใจสั่น และอาจเกิดลมพิษได้

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน serratiopeptidase 5 mg

ยาสหศาสตร์

รูปแบบยา ยาแคปซูล ยามวง ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)

สูตรตำรับ ในผงยา 1000 กรัม ประกอบด้วย

- 1.พริกไทยอ่อน หนัก 240 กรัม รากเจตมูลเพลิงแดง หนัก 224 กรัม ดอกดีปลี หนัก 96 กรัม หัสศคุณเทศ หนัก 48 กรัม
- 2.เนื้ลูกสมอไทย หนัก 104 กรัม รากทองแตก หนัก 80 กรัม
- 3.เหง้าว่านน้ำ หนัก 88 กรัม
- 4.การบูร หนัก 14 กรัม ดอกจันทน์ หนัก 13 กรัม เทียนแดง หนัก 11 กรัม ลูกจันทน์ หนัก 12 กรัม เทียนตาตักแตน มหาหิงค์ หนักสิ่งละ 10 กรัม เทียนสัตตบุษย์ หนัก 9 กรัม เทียนขาว รากจิงจ้อ หนักสิ่งละ 8 กรัม เทียนดำหนัก 7 กรัม โกฐกักรา หนัก 6 กรัม โกฐเขมา หนัก 5 กรัม โกฐก้านพร้าว หนัก 4 กรัม โกฐพุงปลา หนัก 3 กรัม

สรรพคุณ ขับลมในเส้น แก้อาการท้องอืด

ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 1 – 1.5 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร

ข้อห้ามใช้ ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์และผู้ที่มีไข้

ข้อควรระวัง –ควรระวังการบริโภคในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ ผู้ป่วยโรคแผลเปื่อยเพปติก และกรดไหลย้อน เนื่องจากเป็นตำรับยาสร้อน

-ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้

-ควรระวังการใช้ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยในปริมาณสูง

อาการไม่พึงประสงค์ ร้อนท้อง แสบท้อง คลื่นไส้ คอแห้ง ผื่นคัน

ข้อมูลเพิ่มเติม –

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน orphenadrine+paracetamol, tolperisone 50 mg, กลุ่ม NSAIDs เช่น diclofenac 25 mg เป็นต้น, vitamin B complex, vitamin B 1-6-12

ยาหอมนวโกฐ

รูปแบบยา ยาผง ยาเม็ด ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

สูตรตำรับยา ในผงยา 212 กรัม ประกอบด้วย

- 1.โกฐสอ โกฐเขมา โกฐหัวบัว โกฐเชียง โกฐจุฬาลัมพา โกฐกระดุก โกฐก้านพร้าว โกฐพุงปลา โกฐชฎามังสี หนักสี่สิ่งละ 4 กรัม
- 2.เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาตุ๊กแตน เทียนยาวพาณี เทียนสัตตบุษย์ เทียนเกล็ดหอย เทียนตากบ หนักสี่สิ่งละ 4 กรัม
- 3.เปลือกสมุลแว้ง กล้วยาตินนก รากแฝกหอม เปลือกชะลูด หัวเปราะหอม กระลำพัก ขอนดอก เนื้อไม้ กฤษณา หนักสี่สิ่งละ 4 กรัม
- 4.เหง้าชิงแห้ง ดอกดีปลี รากเจตมูลเพลิงแดง เถาสะค้าน รากข้าพลุ หนักสี่สิ่งละ 3 กรัม
- 5.หัวแห้วหมู ลูกกระวาน ดอกกานพลู ดอกจันทน์ ลูกจันทน์ เปลือกอบเชยญวน ลูกผักชีลา แก่นสน หนักสี่สิ่งละ 4 กรัม
- 6.แก่นสักชี ลูกราชตัด ลูกสารพัดพิษ แก่นจันทน์เทศ แก่นจันทน์แดง ลูกกระดอม เถาบอระเพ็ด_หนักสี่สิ่งละ 4 กรัม
- 7.เกสรบัวหลวง ดอกบุนนาค ดอกพิกุล ดอกสารภี ดอกมะลิ หนักสี่สิ่งละ 4 กรัม
- 8.เนื้อลูกมะขามป้อม เนื้อลูกสมอพิเภก รากชะเอมเทศ หนักสี่สิ่งละ 4 กรัม
- 9.พิมเสน หนัก 1 กรัม

สรรพคุณ 1.แก้ลมวิงเวียน คลื่นเหียน อาเจียน (ลมจุกแน่นในอก) ในผู้สูงอายุ

2.แก้ลมปลายไข้ (หลังจากฟื้นไข้แล้วยังมีอาการ เช่น คลื่นเหียน วิงเวียน เบื่ออาหาร ท้องอืด และอ่อนเพลีย)

ขนาดและวิธีใช้ **ชนิดผง** รับประทานครั้งละ 1 – 2 กรัม ละลายน้ำกระสาย เมื่อมีอาการทุก 3 - 4 ชั่วโมง ไม่ควรเกินวันละ 3 ครั้ง

น้ำกระสายยาที่ใช้

-กรณีแก้ลมวิงเวียน คลื่นเหียน อาเจียน (ลมจุกแน่นในอก) ในผู้สูงอายุใช้น้ำลูกผักชี (15 กรัม) หรือเทียนดำ (15 กรัม) ต้มเป็นน้ำกระสายยา

-กรณีแก้ลมปลายไข้ (หลังจากฟื้นไข้แล้วยังมีอาการ เช่น คลื่นเหียน วิงเวียน เบื่ออาหาร ท้องอืด และอ่อนเพลีย) ใช้ก้านสะเดา (33 ก้าน หรือ 15 กรัม) ลูกกระดอม (7 ลูก หรือ 15 กรัม) และเถาบอระเพ็ด (7 องคุลี หรือ 15 กรัม) ต้มเป็นน้ำกระสายยา

-ถ้าหาน้ำกระสายยาไม่ได้ให้ใช้น้ำสุกแทน

ชนิดเม็ด รับประทานครั้งละ 1 – 2 กรัม ทุก 3 – 4 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ ไม่ควรเกินวันละ 3 ครั้ง

ข้อห้ามใช้ ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์และผู้ที่มีไข้

ข้อควรระวัง - ควรระวังการใช้ร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด

(antiplatelets)

-ควรระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้ละอองเกสรดอกไม้

อาการไม่พึงประสงค์ -

ข้อมูลเพิ่มเติม -ในสูตรตำรับได้ตัดไคร้เครือออก เนื่องจากมีข้อมูลงานวิจัยบ่งชี้ว่า ไคร้เครือที่ใช้และมีจำหน่ายในท้องตลาดเป็นพืชในสกุล *Aristolochia* ซึ่งพืชในสกุล *Aristolochia* มีรายงานพบวก่อให้เกิดความเป็นพิษต่อไต (nephrotoxicity) และเมื่อปีค.ศ.2002 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้พืชสกุล *Aristolochia* เป็นสารก่อมะเร็งในมนุษย์

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน dimenhydrinate, cinnarizine

ยาแก้ไอผสมมะขามป้อม

รูปแบบยา ยาน้ำ (รพ.)

สูตรตำรับที่ 1 ในยา 100 มิลลิลิตร ประกอบด้วย สารสกัดน้ำมะขามป้อมเข้มข้น ร้อยละ 40 60 มิลลิลิตร สารสกัดใบเสเนียด 10 มิลลิลิตร กลีเซอริน 5 มิลลิลิตร เกลือแกง 0.5 มิลลิลิตร สารสกัดรากชะเอมเทศ 0.45 มิลลิลิตร แอลกอฮอล์ร้อยละ 95 0.05 มิลลิลิตร เกล็ดสระระแหง 0.01 มิลลิกรัม

สูตรตำรับที่ 2 ในยา 100 มิลลิลิตร ประกอบด้วย สารสกัดน้ำมะขามป้อมเข้มข้น ร้อยละ 25 30 มิลลิลิตร มะนาวดองแห้ง 8 มิลลิกรัม สารสกัดรากชะเอมเทศ 5 มิลลิลิตร ผิงส้มจีน 3.3 มิลลิกรัม บัวย 3 มิลลิกรัม เนื้อลูกสมอพิเภก 3 มิลลิกรัม เนื้อลูกสมอไทย 1 มิลลิกรัม หล่อฮังก้วย 2 มิลลิกรัม เกล็ดสระระแหง 0.08 มิลลิกรัม น้ำตาลทรายแดง 40 มิลลิกรัม

สรรพคุณ บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ

ขนาดและวิธีใช้ จิบเมื่อมีอาการไอ ทุก 4 ชั่วโมง

ข้อห้ามใช้ ผู้ป่วยเบาหวานที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้

ข้อควรระวัง ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยที่ท้องเสียง่าย เนื่องจากมะขามป้อมมีฤทธิ์เป็นยาระบาย

อาการไม่พึงประสงค์ -

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน M. tussis[®], brown mixtures, dextromethorphan 15 mg

ยาขิง

รูปแบบยา ยาแคปซูล ยาขง ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาขง (รพ.)

ตัวยาสำคัญ ผงเหง้าขิง (*Zingiber officinale* Rosc.) ที่มีน้ำมันหอมระเหย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 2 โดยปริมาตรต่อน้ำหนัก (v/w)

สรรพคุณ 1. บรรเทาอาการท้องอืด ขับลม แน่นจุกเสียด

2. ป้องกันและบรรเทาอาการคลื่นไส้ อาเจียน จากเมารถ เมาเรือ

3. ป้องกันอาการคลื่นไส้ อาเจียน หลังการผ่าตัด

ขนาดและวิธีใช้ - บรรเทาอาการท้องอืด ขับลม แน่นจุกเสียด

รับประทานวันละ 2 – 4 กรัม

- ป้องกันและบรรเทาอาการคลื่นไส้ อาเจียน จากเมารถ เมาเรือ

รับประทานวันละ 1 – 2 กรัม ก่อนเดินทาง 30 นาที

- ป้องกันอาการคลื่นไส้ อาเจียน หลังการผ่าตัด

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ก่อนการผ่าตัด 1 ชั่วโมง

ข้อห้ามใช้ -

ข้อควรระวัง - ควรระวังการใช้ร่วมกับสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)

- ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยโรคหัวใจในถุงน้ำดี ยกเว้นภายใต้การดูแลของแพทย์

- ไม่แนะนำให้รับประทานในเด็กอายุต่ำกว่า 6 ขวบ

อาการไม่พึงประสงค์ อาการแสบร้อนบริเวณทางเดินอาหาร อาการระคายเคืองบริเวณปากและคอ

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน simethicone 5 mg, sodamint tab 300 mg, mix carminative, dimenhydrinate 50 mg

ยาประสมมะแว้ง

รูปแบบยา ยาเม็ด ยาผง (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)

สูตรตำรับ ในผงยา 96 กรัม ประกอบด้วย

1. ผลมะแว้งต้น ผลมะแว้งเครือ หนักสิ่งละ 24 กรัม
2. ใบสวาด ใบตานหม่อน ใบกะเพรา หนักสิ่งละ 12 กรัม
3. เหง้าขมิ้นอ้อย หนัก 9 กรัม สารส้มสะอาด หนัก 3 กรัม

สรรพคุณ บรรเทาอาการไอ มีเสมหะ ทำให้ชุ่มคอ ช่วยขับเสมหะ

ขนาดและวิธีใช้ **ชนิดผง**

ผู้ใหญ่ รับประทานครั้งละ 1 – 1.4 กรัม เมื่อมีอาการ ละลายน้ำมะนาวแทรกเกลือรับประทาน

เด็ก อายุ 6 – 12 ปี รับประทานครั้งละ 200 – 400 มิลลิกรัม เมื่อมีอาการละลายน้ำมะนาวแทรก

เกลือรับประทาน

ชนิดเม็ด และชนิดลูกกลอน

ผู้ใหญ่ รับประทานครั้งละ 1 – 1.4 กรัม เมื่อมีอาการ ละลายน้ำมะนาวแทรกเกลือรับประทาน

หรือใช้อม

เด็ก อายุ 6 – 12 ปี รับประทานครั้งละ 200 – 400 มิลลิกรัม เมื่อมีอาการละลายน้ำมะนาว

แทรกเกลือรับประทาน หรือใช้อม

ข้อห้ามใช้ -

ข้อควรระวัง - ไม่ควรใช้ติดต่อกันนานเกิน 15 วัน หากอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์

- ในผู้ป่วยที่ต้องจำกัดการใช้เกลือ ไม่ควรใช้น้ำมะนาวแทรกเกลือ

- ไม่แนะนำให้รับประทานในเด็กอายุต่ำกว่า 6 ขวบ

อาการไม่พึงประสงค์ -

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน strepsil[®], bromhexine 8 mg

ยาธรณีสังกะชาติ

รูปแบบยา ยาแคปซูล ยามผง ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยามผง (รพ.)

สูตรตำรับ ในผงยา 160 กรัม ประกอบด้วย

1. พริกไทยล่อน หนัก 96 กรัม
2. ยาดำสะตุ หนัก 20 กรัม
3. เนื้อลูกสมอไทย มหาหิงค์ การบูร หนักสิ่งละ 6 กรัม
4. รงทองประสะ หนัก 4 กรัม
5. ผักแพวแดง เนื้อลูกมะขามป้อม หนักสิ่งละ 2 กรัม
6. ลูกจันทร์ ดอกจันทร์ ลูกกระวาน ดอกกานพลู เทียนดำ เทียนขาว หัวดองดิ่ง หัวบุก หัวกลอย หัว

กระดาดขาว หัวกระดาดแดง ลูกเร่ว เหง้าขิง รากชะเอมเทศ รากเจตมูลเพลิงแดง โกฎกระดุก โกฎเขมา

โกฎน้ำเต้า หนักสิ่งละ 1 กรัม

สรรพคุณ แก้กษัยเส้น

ขนาดและวิธีใช้ **ชนิดผง**

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม ละลายน้ำสุกหรือผสมน้ำผึ้งปั้นลูกกลอนวันละ 1 ครั้ง ก่อนอาหารเช้าหรือก่อนนอน

ชนิดเม็ด ชนิดลูกกลอน และชนิดแคปซูล

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม วันละ 1 ครั้ง ก่อนอาหารเช้าหรือก่อนนอน

ข้อห้ามใช้ ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีไข้ และเด็ก

ข้อควรระวัง - ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulants) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)

- ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้

- ควรระวังการใช้ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยในปริมาณสูง

- ควรระวังการใช้ในผู้สูงอายุ

อาการไม่พึงประสงค์ -

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน milk of magnesia, bisacodyl 5 mg

ยาจันท์ลีลา

รูปแบบยา ยาแคปซูล ยามง ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยามง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

สูตรตำรับ ในผงยา 99 กรัม ประกอบด้วย โกลูสอ โกลูเซมา โกลูจุพาลัมพา แก่นจันท์ขาวหรือจันท์ชะมด แก่นจันท์แดง ลูกกระตอม เถาบอระเพ็ด รากปลาไหลเผือก หนักสิ่งละ 12 กรัม พิมเสน หนัก 3 กรัม

สรรพคุณ บรรเทาอาการไข้ตัวร้อน ไข้เปลี่ยนฤดู

ขนาดและวิธีใช้ **ชนิดผง**

ผู้ใหญ่ รับประทานครั้งละ 1 – 2 กรัม ละลายน้ำสุกทุก 3 – 4 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

เด็กอายุ 6 – 12 ปี รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม ละลายน้ำสุกทุก 3 – 4 ชั่วโมง

เมื่อมีอาการ

ชนิดเม็ด และชนิดแคปซูล

ผู้ใหญ่ รับประทานครั้งละ 1 – 2 กรัม ทุก 3 – 4 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

เด็กอายุ 6 – 12 ปี รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม ทุก 3 – 4 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

ข้อห้ามใช้ -

ข้อควรระวัง - ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก

- หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้นควรปรึกษาแพทย์

อาการไม่พึงประสงค์ -

ข้อมูลเพิ่มเติม แนะนำให้ใช้ยาจันท์ลีลาได้ในหญิงที่มีไข้ทับทิม หรือไข้ระหว่างมีประจำเดือน

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน paracetamol 500 mg

ยาพญายอ

รูปแบบยา ยาครีม ที่มีสารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ของพญายอร้อยละ 4 – 5 โดยน้ำหนัก (w/w)

สารละลาย (สำหรับป้ายปาก) ที่มีสารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ของพญายอในกลีเซอริน ร้อยละ 2.5 – 4 โดยน้ำหนัก (w/w)

สารละลาย (สำหรับป้ายปาก) (รพ.) ที่มีสารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ของพญายอในกลีเซอริน ร้อยละ 2.5 – 4 โดยน้ำหนัก (w/w)

โลชั่น ที่มีสารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ของพญายอร้อยละ 1.25 โดยน้ำหนัก (w/w)

โลชั่น (รพ.) ที่มีสารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ของพญายอร้อยละ 1.25 โดยน้ำหนัก (w/w)

ยาขี้ผึ้ง (รพ.) ที่มีสารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ของพญายอร้อยละ 4 – 5 โดยน้ำหนัก (w/w)

ทิงเจอร์ (รพ.) ที่มีสารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ของพญายอสดร้อยละ 10 โดยน้ำหนักต่อปริมาตร (w/v)

ตัวยาสำคัญ สารสกัดเอทิลแอลกอฮอล์ของใบพญายอแห้ง (*Clinacanthus nutans*(Burm. f.) Lindau)

สรรพคุณ 1. ยาครีม บรรเทาอาการของเริมและงูสวัด

2. สารละลาย (สำหรับป้ายปาก) รักษาแผลในปาก (aphthous ulcer) แผลจากการฉายรังสีและเคมีบำบัด

3. โลชั่น บรรเทาอาการ ผดผื่นคัน ลมพิษ ตุ่มคัน

4. ยาขี้ผึ้ง บรรเทาอาการอักเสบ ปวด บวมจากแมลงกัดต่อย

5. ทิงเจอร์พญายอ บรรเทาอาการของเริมและงูสวัด

ขนาดและวิธีใช้ ทาบริเวณที่มีอาการวันละ 5 ครั้ง

ข้อห้ามใช้ -

ข้อควรระวัง -

อาการไม่พึงประสงค์ -

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน acyclovir cream, acyclovir oral paste

ยาว่านหางจระเข้

รูปแบบยา ยาเจล ยาโลชั่นเตรียมสด (รพ.)

ตัวยาสำคัญ **ชนิดเจล**

ยาที่มีปริมาณของว่านหางจระเข้ (Aloe vera (L.) Burm.f.) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 โดยน้ำหนัก

ชนิดโลชั่นเตรียมสด

ยาที่มีปริมาณของว่านหางจระเข้ (Aloe vera (L.) Burm.f.) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 โดยน้ำหนัก

(w/w)

สรรพคุณ รักษาแผลไฟไหม้ น้ำร้อนลวก (burn)

ขนาดและวิธีใช้ **ชนิดเจล**

ทาบริเวณผิวหนังที่ถูกไฟไหม้น้ำร้อนลวก วันละ 3 - 4 ครั้ง

ชนิดโลชั่นเตรียมสด

ทาบริเวณผิวหนังที่ถูกไฟไหม้น้ำร้อนลวก วันละ 3 - 4 ครั้ง

ข้อห้ามใช้ -

ข้อควรระวัง ไม่ควรใช้ในผู้ที่มีประวัติแพ้ว่านหางจระเข้ หรือผลิตภัณฑ์ที่ผสมว่านหางจระเข้

อาการไม่พึงประสงค์ อาจทำให้เกิดอาการคัน มีผื่นแดง หรือผื่นแพ้สัมผัสได้ หากมีอาการดังกล่าวให้หยุดใช้ยา

ข้อมูลเพิ่มเติม ยาโลชั่นเตรียมสด มีอายุการเก็บ 7 วัน เก็บยาไว้ในตู้เย็น (อุณหภูมิ 2-8 องศาเซลเซียส)

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน -

ยาประสะไพล

รูปแบบยา ยาแคปซูล ยามผง ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยามผง (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)

สูตรตำรับ ในผงยา 162 กรัม ประกอบด้วย

1. เหง้าไพล หนัก 81 กรัม
2. ผิวมะกรูด เหง้าว่านน้ำ หัวกระเทียม หัวหอม พริกไทยอ่อน ดอกดีปลี เหง้าขิง เหง้าขมิ้นอ้อย เทียนดำ เปลือกสนเฮอร์ว หนักสิ่งละ 8 กรัม
3. การบูร หนัก 1 กรัม

สรรพคุณ 1. ระดูมาไม่สม่ำเสมอหรือมาน้อยกว่าปกติ

2. บรรเทาอาการปวดประจำเดือน
3. ขับน้ำคาวปลาในหญิงหลังคลอดบุตร

ขนาดและวิธีใช้ กรณีระดูมาไม่สม่ำเสมอหรือมาน้อยกว่าปกติ

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำสุก วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เป็นเวลา 3 - 5 วัน เมื่อระดูมาให้หยุดรับประทาน

ชนิดแคปซูล ชนิดเม็ด ชนิดลูกกลอน

รับประทานครั้งละ 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เป็นเวลา 3 - 5 วัน เมื่อระดูมาให้หยุดรับประทาน

กรณีปวดประจำเดือน

ในกรณีที่มีอาการปวดประจำเดือนเป็นประจำ ให้รับประทานยา ก่อนมีประจำเดือน 2 - 3 วัน ไปจนถึงวันแรกและวันที่สองที่มีประจำเดือน

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำสุก วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร

ชนิดแคปซูล ชนิดเม็ด และชนิดลูกกลอน

รับประทานครั้งละ 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร

กรณีขับน้ำคาวปลาในหญิงหลังคลอดบุตร

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำสุก วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร ให้รับประทานจนกว่าน้ำคาวปลาจะหมด แต่ไม่เกิน 15 วัน

ชนิดลูกกลอน ชนิดเม็ด และชนิดแคปซูล

รับประทานครั้งละ 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร ให้รับประทานจนกว่าน้ำคาวปลาจะหมด แต่ไม่เกิน 15 วัน

ข้อห้ามใช้ - ห้ามใช้ในหญิงตกเลือดหลังคลอด หญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มิใช่

- ห้ามรับประทานในหญิงที่มีระดูมากกว่าปกติ เพราะจะทำให้มีการขับระดูออกมาเพิ่มขึ้น

ข้อควรระวัง - ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของ ตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้

- กรณีระดูมาไม่สม่ำเสมอหรือมาน้อยกว่าปกติ ไม่ควรใช้ติดต่อกันนานเกิน 1 เดือน

- กรณีซับน้ำคาวปลาในหญิงหลังคลอดบุตร ไม่ควรใช้ติดต่อกันนานเกิน 15 วัน

อาการไม่พึงประสงค์ -

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน mefenamic acid 250 mg

ยารางจืด

รูปแบบยา ยาแคปซูล (รพ.) ยาชง (รพ.)

ตัวยาสำคัญ ผงใบรางจืดโตเต็มที่ (*Thunbergia laurifolia* Lindl.)

สรรพคุณ 1. ถอนพิษไข้ แก้อ่อนใน

2. ถอนพิษเบื่อเมา

ขนาดและวิธีใช้ กรณีถอนพิษไข้ แก้อ่อนใน

ชนิดชง

รับประทานครั้งละ 2 - 3 กรัม ชงน้ำร้อน 120 - 200 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร หรือเมื่อ

มีอาการ

ชนิดแคปซูล

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร

กรณีถอนพิษเบื่อเมา

ชนิดชง

รับประทานครั้งละ 2 - 3 กรัม ชงน้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง ก่อน

อาหาร หรือเมื่อมีอาการ

ข้อห้ามใช้ -

ข้อควรระวัง - ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก

- หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วันแล้ว อาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์

- ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยเบาหวาน เพราะอาจเกิดภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ

- ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยที่ต้องใช้ยาอื่นอย่างต่อเนื่องเพราะยารางจืด อาจเร่งการขับยาเหล่านั้นออก

จากร่างกาย ทำให้ประสิทธิผลของยาลดลง

อาการไม่พึงประสงค์ อาจทำให้เกิดอาการคัน มีผื่นแดง หรือผื่นแพ้สัมผัสได้ หากมีอาการดังกล่าวให้หยุดใช้ยา

ข้อมูลเพิ่มเติม ยาโลชันเตรียมสด มีอายุการเก็บ 7 วัน เก็บยาไว้ในตู้เย็น (อุณหภูมิ 2-8 องศาเซลเซียส)

ข้อมูลเพิ่มเติม ในทางการแพทย์แผนไทย จะใช้ใบหรือราก ตำและคั้นน้ำชาขาว รับประทานแก้พิษผิดสำแดง

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน -

ยารักษาโรค

รูปแบบยา ยาแคปซูล ยามผง ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยามผง (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)

สูตรตำรับ ในผงยา 104 กรัม ประกอบด้วย

1. เนื้อลูกสมอไทยหนัก 16 กรัม

2. โกรฐก้านพร้าวหนัก 8 กรัม

3. เหง้าชิง โกรฐเขมา โกรฐพุงปลา โกรฐเชียง โกรฐสอ เทียนดำ เทียนขาว เทียนสัตตบุษย์ เทียนเยาวพาลี เทียนแดง ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ดอกกานพลู เปลือกสมุล้วน ลูกกระวาน ลูกผักชีลา ใบพิมเสนต้น ดอกดีปลี หัวเปราะหอม การบูรหนักสิ่งละ 4 กรัม

สรรพคุณ 1. บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ

2. บรรเทาอาการอุจจาระธาตุพิการ ท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ เช่น อุจจาระไม่เป็นมูกหรือมีเลือดปน ท้องเสียชนิดที่ไม่มีไข้ เป็นต้น

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดผง

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำกระสายยา วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม ละลายน้ำกระสายยา วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เมื่อมีอาการ

น้ำกระสายยาที่ใช้

• กรณีแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ใช้กระเทียม 3 กลีบ ทุบขงน้ำร้อนหรือใช้ใบกะเพราต้มเป็นน้ำกระสาย

ยา

• กรณีบรรเทาอาการอุจจาระธาตุพิการ ท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ ใช้เปลือกแคหรือเปลือกสะเดา หรือเปลือกลูกทับทิมต้ม แทรกกับน้ำปูนใสเป็นน้ำกระสายยา

• ถ้าหาน้ำกระสายยาไม่ได้ให้ใช้น้ำสุกแทน

ชนิดลูกกลอนและชนิดแคปซูล

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เมื่อมีอาการ

ข้อห้ามใช้ ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มิใช่

ข้อควรระวัง - ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulant) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)

- ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้

- ในกรณีท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ ใช้ไม่เกิน 1 วัน หากอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์

อาการไม่พึงประสงค์ ในสูตรตำรับได้ตัดไคร้เครือออก เนื่องจากมีข้อมูลงานวิจัยบ่งชี้ว่าไคร้เครือที่ใช้และมีการจำหน่ายในท้องตลาด เป็นพืชในสกุล Aristolochia ซึ่งพืชในสกุล Aristolochia มีรายงานพบว่าก่อให้เกิดความเป็นพิษต่อไต (nephrotoxicity) และเมื่อปี ค.ศ. 2002 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้พืชสกุล Aristolochia

เป็นสารก่อมะเร็งในมนุษย์

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน loperamide 2 mg

ยาปราบชมพูทวีป

รูปแบบยา ยาแคปซูล (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)

สูตรตำรับ ในผงยา 465 กรัม ประกอบด้วย

1. เหงือกปลาหมอ (ทั้งต้น) พริกไทยดำ ใบกัญชาเทศ หนังกิ่งละ 120 กรัม
2. หัสศุณเทศ ดอกกานพลู หนังกิ่งละ 10 กรัม หัวบุงรอก เนื้อลูกสมอเทศ เนื้อลูกสมอไทย รากเจตมูลเพลิงแดง เหง้าชิง หนังกิ่งละ 8 กรัม
3. เทียนแดง เทียนตาดักแด้น เทียนแกลบ หนังกิ่งละ 6 กรัม เทียนดำ โกศสอ โกฐเขมา ลูกพิลังกาสา ลำพันทาง หมู หนังกิ่งละ 4 กรัม
4. ดอกดีปลี การบูร หนังกิ่งละ 2 กรัม ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกกระวาน หนังกิ่งละ 1 กรัม

สรรพคุณ บรรเทาอาการหวัดในระยะแรก และอาการที่เกิดจากการแพ้อากาศ

ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 750 มิลลิกรัม – 1.5 กรัม วันละ 4 ครั้ง ก่อนอาหารและก่อนนอน

ข้อห้ามใช้ - ห้ามใช้เมื่อพบภาวะแทรกซ้อนจากการแพ้อากาศ เช่น ไซนัสอักเสบ การติดเชื้อ แบคทีเรียที่มีอาการเจ็บบริเวณไซนัส ใช้สูง น้ำมูกและเสมหะเขียว เป็นต้น

- ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีไข้ เด็ก

ข้อควรระวัง - ควรระวังการใช้กับผู้ป่วยโรคความดันเลือดสูง โรคหัวใจ โรคแผลเปื่อยเพปติก และโรคกรดไหลย้อน เนื่องจากเป็นตำรับยารสร้อน

- ควรระวังการใช้ยาเกินขนาดในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไตหรือทางเดินปัสสาวะ เนื่องจากอาจเกิดพิษจากการบูร

- ควรระวังการใช้ยานี้ ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin

เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยในปริมาณสูง

อาการไม่พึงประสงค์ แสบร้อนยอดอก

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน cetirizine

ยาบำรุงโลหิต

รูปแบบยา ยาแคปซูล ยามง ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยามง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

สูตรตำรับ ในผงยา 75 กรัม ประกอบด้วย

1. แก่นฝาง ดอกคำไทย หนักสิ่งละ 10 กรัม
2. ครั้ง หนัก 4 กรัม
3. เหง้าชิงแห้ง ดอกดีปลี รากเจตมูลเพลิงแดง เถาสะค้าน รากข้าวปลู เถาขมิ้นเครือ เถามวกแดง แก่นกำลังวัวเถลิง ดอกสารภี ดอกพิกุล ดอกบุนนาค เกสรบัวหลวง หนักสิ่งละ 2 กรัม
4. ดอกจันทน์ ลูกจันทน์ ลูกกระวาน ดอกกานพลู เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนขาวเปลือก เทียนตาตุ๊กแตน โกรฐสูอ โกรฐเขมา โกรฐหัวบัว โกรฐเขียง โศภจุฬาลัมพา หนักสิ่งละ 1 กรัม
5. เนื้อลูกสมอไทย เนื้อลูกสมอติง เนื้อลูกสมอพิเภก เปลือกชะลูด เปลือกอบเชยเทศ แก่นจันทน์แดง แก่นแสมสาร แก่นแสมทะเล กฤษณา หนักสิ่งละ 1 กรัม

สรรพคุณ บำรุงโลหิต

ขนาดและวิธีใช้ **ชนิดผง**

รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำกระสายยาวันละ 2 ครั้ง เช้าและเย็น ก่อนอาหาร
น้ำกระสายยาที่ใช้

- ใช้น้ำต้มดอกคำไทย หรือดอกคำฝอย เป็นน้ำกระสายยา
- ถ้าหาน้ำกระสายยาไม่ได้ให้ใช้น้ำสุกแทน

ชนิดแคปซูลและชนิดเม็ด

รับประทานครั้งละ 1 กรัม วันละ 2 ครั้ง เช้าและเย็น ก่อนอาหาร

ข้อห้ามใช้ ห้ามใช้กับหญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีไข้

ข้อควรระวัง - ควรระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้ละอองเกสรดอกไม้

- ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulant) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)

อาการไม่พึงประสงค์ -

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน multivitamin

ยาหญ้าดอกขาว

รูปแบบยา ยาขง (รพ.)

ตัวยาสำคัญ ผงหญ้าดอกขาว (*Vernonia cinerea* (L.) Less.)

สรรพคุณ ลดความอยากบุหรี่

ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 2 กรัม ชงน้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร หลังอาหาร วันละ 3 - 4 ครั้ง

ข้อห้ามใช้ -

ข้อควรระวัง ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยโรคหัวใจ และโรคไต เนื่องจากยาหญ้าดอกขาวมีโพแทสเซียมสูง

อาการไม่พึงประสงค์ ปากแห้ง คอแห้ง

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน -

ยาห้าราก (ยาเบญจโลกวิเชียร)

รูปแบบยา ยาแคปซูล ยาผง ยาเม็ด

สูตรตำรับ ในผงยา 100 กรัม ประกอบด้วย

รากย่านาง รากคนทา รากมะเดื่อชุมพร รากชิงช้า รากไม้เท้ายายม่อม หนังกิ่งละ 20 กรัม

สรรพคุณ บรรเทาอาการไข้

ขนาดและวิธีใช้ **ชนิดผง**

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 – 1.5 กรัม ละลายน้ำสุก วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม – 1 กรัม ละลายน้ำสุก วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เมื่อมีอาการ

ชนิดแคปซูลและชนิดเม็ด

ผู้ใหญ่

รับประทานครั้งละ 1 – 1.5 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม – 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร เมื่อมีอาการ

ข้อห้ามใช้ -

ข้อควรระวัง - ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก

- หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์

- ไม่แนะนำให้ใช้ในหญิงที่มีไข้ทับระดูหรือใช้ระหว่างมีประจำเดือน

อาการไม่พึงประสงค์ -

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน paracetamol 500 mg

ยาหอมเทพจิตร

รูปแบบยา ยาผง ยาเม็ด ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

ตัวยาสำคัญ 1. ดอกพิกุล ดอกบุนนาค ดอกสารภี เกสรบัวหลวง ดอกบัวขม ดอกบัวเผื่อน หนักสิ่งละ 4 กรัม ดอกมะลิ หนัก 183 กรัม

2. ผิวมะกรูด ผิวมะขี้หนู ผิวมะนาว ผิวส้มตรังกานูหรือส้มจุก ผิวส้มจีน ผิวส้มโอ ผิวส้มเขียวหวาน หนักสิ่งละ 4 กรัม ผิวส้มซ่า หนัก 28 กรัม

3. โกฐสอ โกฐเขมา โกฐหัวบัว โกฐเชียง โกฐจุฬาลัมพา โกฐกระตุก โกศก้านพร้าว โกฐพุงปลา โกฐชุกามังสี หนักสิ่งละ 4 กรัม

4. เทียนดำ เทียนแดง เทียนขาว เทียนข้าวเปลือก เทียนตาตุ๊กแตน เทียนยาวพาดณี เทียนสัตตบุษย์ เทียนเกล็ดหอย เทียนตากบ หนักสิ่งละ 4 กรัม

5. ลูกจันทร์ ดอกจันทร์ ลูกกระวาน ดอกกานพลู แก่นจันทร์แดง แก่นจันทร์ขาวหรือ แก่นจันทร์ชะมด กฤษณา กระลำพัก ขอนดอก เปลือกชะลูด เปลือกอบเชย หัวประะหอม รากแฝกหอม หนักสิ่งละ 2 กรัม

6. พิมเสน หนัก 4 กรัม การบูร หนัก 1 กรัม

สรรพคุณ แก้ลมกองละเอียด ได้แก่ อาการหน้ามืด ตาลาย สวิงสวาย (อาการที่รู้สึกใจหวิววิงเวียน คลื่นไส้ ตาพร่า จะเป็นลม) ใจสั่น และบำรุงดวงจิตให้ชุ่มชื้น

ขนาดและวิธีใช้ ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 1 - 1.4 กรัม ละลายน้ำสุก เมื่อมีอาการ ทุก 3 - 4 ชั่วโมง ไม่ควรเกินวันละ 3 ครั้ง

ชนิดเม็ด

รับประทานครั้งละ 1 - 1.4 กรัม เมื่อมีอาการ ทุก 3 - 4 ชั่วโมง ไม่ควรเกินวันละ 3 ครั้ง

ข้อห้ามใช้ -

ข้อควรระวัง - ควรระวังการรับประทานร่วมกับยาในกลุ่มสารกันเลือดเป็นลิ่ม (anticoagulant) และยาต้านการจับตัวของเกล็ดเลือด (antiplatelets)

- ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจากอาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้

- ควรระวังการใช้ยาในผู้ป่วยที่แพ้ละอองเกสรดอกไม้

อาการไม่พึงประสงค์ -

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน dimenhydrinate 50 mg

ยาตรีผลา

รูปแบบยา ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยาชง (รพ.)

สูตรตำรับ ในผงยา 90 กรัม ประกอบด้วย

เนื้อลูกสมอไทย เนื้อลูกสมอพิเภก เนื้อลูกมะขามป้อม หนักสิ่งละ 30 กรัม

สรรพคุณ บรรเทาอาการไอ ขับเสมหะ

ขนาดและวิธีใช้ ชนิดชง

รับประทานครั้งละ 1 - 2 กรัม ชงน้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร ทิ้งไว้ 3 - 5 นาที ดื่ม
ในขณะที่ยังอุ่น เมื่อมีอาการไอ ทุก 4 ชั่วโมง

ชนิดแคปซูล ชนิดเม็ด และชนิดลูกกลอน

รับประทานครั้งละ 300 - 600 มิลลิกรัม เมื่อมีอาการไอ วันละ 3 - 4 ครั้ง

ข้อห้ามใช้ -

ข้อควรระวัง ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยที่ท้องเสียง่าย

อาการไม่พึงประสงค์ ท้องเสีย

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน M.tussis/brown mixtures

ยาประคบ

รูปแบบยา ยาประคบสมุนไพรสด (รพ.) ยาประคบสมุนไพรแห้ง (รพ.)

สูตรตำรับ ในยา 130 กรัม ประกอบด้วย

1. เหง้าไพล 50 กรัม ใบมะขาม 30 กรัม ผิวมะกรูด 20 กรัม เหง้าขมิ้นชัน 10 กรัม ตะไคร้ (ลำต้น) 10 กรัม ใบส้มป่อย 10 กรัม

2. เกลือเม็ด 1 ซ้อนโต๊ะ การบูร 2 ซ้อนโต๊ะ

สรรพคุณ ประคบเพื่อลดอาการปวด ช่วยคลายกล้ามเนื้อ เอ็น และข้อ

ขนาดและวิธีใช้ นำยาประคบไปนึ่ง แล้วใช้ประคบ ขณะยังอุ่น วันละ 1 - 2 ครั้ง ลูกประคบ 1 ลูกสามารถใช้ได้ 3 - 4 ครั้ง โดยหลังจากใช้แล้วผึ่งให้แห้ง ก่อนนำไปแช่ตู้เย็น

ข้อห้ามใช้ - ห้ามประคบบริเวณที่มีบาดแผล

- ห้ามประคบเมื่อเกิดการอักเสบเฉียบพลัน เช่น ข้อเท้าแพลง หรือมีอาการอักเสบ บวม แดง ร้อน ในช่วง 24 ชั่วโมงแรก เนื่องจากจะทำให้มีอาการอักเสบบวมมากขึ้น และอาจมีเลือดออกมากตามมาได้ โดยควรประคบหลังเกิดอาการ 24 ชั่วโมง

ข้อควรระวัง - ไม่ควรใช้ลูกประคบที่ร้อนเกินไป โดยเฉพาะบริเวณผิวหนังที่เคยเป็นแผลมาก่อนหรือบริเวณที่มีกระดูกยื่น และต้องระวังเป็นพิเศษในผู้ป่วยโรคเบาหวาน อัมพาต เด็ก และผู้สูงอายุ เพราะมักมีความรู้สึกในการรับรู้และตอบสนองช้า อาจทำให้ผิวหนังไหม้พองได้ง่าย

- หลังจากประคบสมุนไพรเสร็จใหม่ ๆ ไม่ควรอาบน้ำทันที เพราะเป็นการล้างตัวยาจากผิวหนัง และร่างกายยังไม่สามารถปรับตัวได้ทัน (จากร้อนเป็นเย็นทันทีทันใด) อาจทำให้เกิดเป็นไข้ได้

- ควรระวังการใช้ในผู้ที่แพ้ส่วนประกอบในยาประคบ

อาการไม่พึงประสงค์ -

ข้อมูลเพิ่มเติม

1) ยาประคบสมุนไพรสด ผลิตจากสมุนไพรสด (เก็บได้ประมาณ 3 วัน) น้ำหนักไม่น้อยกว่า ลูกละ 400 กรัม

2) ยาประคบสมุนไพรแห้ง ผลิตจากสมุนไพรแห้ง (เก็บได้ประมาณ 2 ปี) น้ำหนักไม่น้อยกว่า ลูกละ 200 กรัม

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน topical NSAIDs, balm

ยาหญ้าหนวดแมว

รูปแบบยา ยาขง ยาขง (รพ.)

ตัวยาสำคัญ ผงจากใบและส่วนยอดของหญ้าหนวดแมว (*Orthosiphon aristatus* (Blume) Miq.)

สรรพคุณ ขับปัสสาวะ แก้ขัดเบา ขับนิ่วขนาดเล็ก

ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 2 - 3 กรัม ชงน้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร ดื่มวันละ 2 - 3 ครั้ง

ข้อห้ามใช้ ห้ามใช้ในผู้ป่วยที่มีการทำงานของหัวใจและ/หรือไตบกพร่อง

ข้อควรระวัง - ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยที่ต้องจำกัดปริมาณโพแทสเซียม เช่น ผู้ที่เป็นโรคหัวใจ เนื่องจากยาหญ้าหนวดแมวมีปริมาณโพแทสเซียมสูง

- ควรระวังการใช้ร่วมกับยาลดน้ำตาลในเลือดชนิดรับประทาน (Oral hypoglycemic agents) หรือร่วมกับการฉีดอินซูลิน เพราะอาจทำให้เกิดการเสริมฤทธิ์กันได้

อาการไม่พึงประสงค์ -

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน varenicline, bupropion

ยาชุมเห็ดเทศ

รูปแบบยา ยาแคปซูล ยาขง ยาแคปซูล (รพ.) ยาขง (รพ.)

ตัวยาสำคัญ ผงใบชุมเห็ดเทศ (*Senna alata* (L.) Roxb., *Cassia alata* L. (ชื่อพ้อง)) ที่มีสารสำคัญ

hydroxyanthracene derivatives โดยคำนวณเป็น rhein-8-glucoside ไม่น้อยกว่าร้อยละ 1.0 โดยน้ำหนัก (w/w)

สรรพคุณ บรรเทาอาการท้องผูก

ขนาดและวิธีใช้ ชนิดขง

รับประทานครั้งละ 3 – 6 กรัม ชงน้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร นาน 10 นาที วันละ 1 ครั้ง ก่อนนอน

ชนิดแคปซูล

รับประทานครั้งละ 3 – 6 กรัม วันละ 1 ครั้ง ก่อนนอน

ข้อห้ามใช้ ผู้ป่วยที่มีภาวะทางเดินอาหารอุดตัน (gastrointestinal obstruction) หรือปวดท้องโดยไม่ทราบสาเหตุ

ข้อควรระวัง - ควรระวังการใช้ในเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี หรือในผู้ป่วย inflammatory bowel disease

- การรับประทานยาในขนาดสูงอาจทำให้เกิดไตอักเสบ (nephritis)

- ไม่ควรใช้ติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน เพราะจะทำให้ท้องเสีย ซึ่งส่งผลให้มีการสูญเสียน้ำและเกลือ

แร่มากขึ้นไปโดยเฉพาะโพแทสเซียม และทำให้ลำไส้ใหญ่ชินต่อยา ถ้าไม่ใช้ยาจะไม่ถ่าย

- ควรระวังการใช้ในหญิงตั้งครรภ์และหญิงให้นมบุตร

อาการไม่พึงประสงค์ อาจทำให้เกิดอาการปวดมวนท้อง เนื่องจากการบีบตัวของลำไส้ใหญ่

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน bisacodyl 5 mg, milk of magnesia

ยาเบญจกุล

รูปแบบยา ยาแคปซูล ยาม่วง ยาเม็ด ยาลูกกลอน ยาแคปซูล (รพ.) ยาชง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

สูตรตำรับ ในผงยา 100 กรัม ประกอบด้วย

ดอกดีปลี รากข้าวพลู เกาสะค้ำน รากเจตมูลเพลิงแดง เหง้าชิงแห้ง หนังกิ่งละ 20 กรัม

สรรพคุณ 1. บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ

2. บำรุงธาตุ แก้อาตุให้ปกติ

ขนาดและวิธีใช้ ชนิดชง

รับประทานครั้งละ 1.5 – 2 กรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร

ชนิดผง

รับประทานครั้งละ 800 มิลลิกรัม – 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร

ชนิดแคปซูล ชนิดเม็ด และชนิดลูกกลอน

รับประทานครั้งละ 800 มิลลิกรัม – 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร

ข้อห้ามใช้ ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์ ผู้ที่มีไข้ และเด็กเล็ก

ข้อควรระวัง - ไม่ควรใช้ยานี้ในฤดูร้อน เนื่องจากอาจทำให้ไฟธาตุกำเริบ

- ไม่ควรรับประทานติดต่อกันนานเกิน 7 วัน

อาการไม่พึงประสงค์ -

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน simethicone 5 mg, sodamint tab 300 mg, mix carminative

ยาราคูบเซย

รูปแบบยา ยาน้ำ (รพ.)

สูตรตำรับ ในยาน้ำ 100 มิลลิลิตร ประกอบด้วย

1. เปลือกอบเชยเทศ เปลือกสมุลแว้ง ลูกกระวาน ดอกกานพลู รากชะเอมเทศ หนังกิ่งละ 800 มิลลิกรัม
2. เกล็ดสระระแห่ การบูร หนังกิ่งละ 50 มิลลิกรัม

สรรพคุณ ขับลม บรรเทาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ

ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 15 - 30 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร

ข้อห้ามใช้ -

ข้อควรระวัง ควรระวังการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ป่วยที่มีความผิดปกติของตับ ไต เนื่องจาก

อาจเกิดการสะสมของการบูรและเกิดพิษได้

อาการไม่พึงประสงค์ -

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน mix carminative

ยาไพล

รูปแบบยา ยาครีม

ตัวยาสำคัญ ยาที่มีปริมาณน้ำมันหอมระเหยง่ายจากเหง้าไพล (*Zingiber montanum* (Koenig) Link ex Dietr.)

ร้อยละ 14 โดยปริมาตรต่อน้ำหนัก (v/w)

สรรพคุณ บรรเทาอาการบวม ฟกช้ำ เคล็ดขัดยอก

ขนาดและวิธีใช้ ทาและถูเบา ๆ บริเวณที่มีอาการวันละ 2 - 3 ครั้ง

ข้อห้ามใช้ - ห้ามทาบริเวณขอบตาและเนื้อเยื่ออ่อน

- ห้ามทาบริเวณผิวหนังที่มีบาดแผลหรือมีแผลเปิด

ข้อควรระวัง -

อาการไม่พึงประสงค์ -

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน analgesic balm

ยาปลุกไฟธาตุ

รูปแบบยา ยาแคปซูล (รพ.) ยาลูกกลอน (รพ.)

สูตรตำรับ ในผงยา 100 กรัม ประกอบด้วย

1. พริกไทยอ่อน หนัก 50 กรัม

2. ดอกดีปลี รากข้าวพลู ผักแพรวแดง (ทั้งต้น) เถาสะค้าน เหง้าชิงแห้ง ลูกผักชีล้อม เหง้าว่านน้ำ หัวแห้วหมู ผิวมะกรูด ลูกพิลังกาสา หนักสิ่งละ 5 กรัม

สรรพคุณ 1. กระตุ้นน้ำนม กระจายเลือดลมในหญิงหลังคลอด

2. ปลุกไฟธาตุให้บริบูรณ์ ปรับระบบการย่อยอาหารให้ดีขึ้น

ขนาดและวิธีใช้ รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม – 1.5 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร

ข้อห้ามใช้ ห้ามใช้ในหญิงตกเลือดหลังคลอด หญิงตั้งครรภ์ และผู้ที่มิใช่

ข้อควรระวัง ควรระวังการใช้ ร่วมกับยา phenytoin, propranolol, theophylline และ rifampicin เนื่องจากตำรับนี้มีพริกไทยในปริมาณสูง

อาการไม่พึงประสงค์ แสบร้อนยอดอก

ข้อมูลเพิ่มเติม แพทย์แผนไทยดั้งเดิม ใช้เป็นยาแทนการอยู่ไฟของหญิงหลังคลอด

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน domperidone

ยาเหลืองปิดสมุทร

รูปแบบยา ยาเม็ด ยาแคปซูล (รพ.) ยาผง (รพ.) ยาเม็ด (รพ.)

สูตรตำรับ ในผงยา 90 กรัม ประกอบด้วย

1. เหน้่าขมื่นชั้น หนัก 30 กรัม

2. ชันย้อย ครั่ง สีเสียดเทศ เปลือกสีเสียดไทย ใบเทียน ใบทับทิม หัวแห้วหมู เหน้่าขมื่นอ้อย เปลือกเพกา รากกล้วยตึบ หัวกระเทียมคั่ว ดอกดีปลี หนักสิ่งละ 5 กรัม

สรรพคุณ บรรเทาอาการท้องเสียชนิดที่ไม่เกิดจากการติดเชื้อ เช่น อุจจาระไม่เป็นมูก หรือมีเลือดปน และท้องเสียชนิดที่ไม่มีไข้

ขนาดและวิธีใช้ ชนิดผงและชนิดเม็ด

ผู้ใหญ่ รับประทานครั้งละ 1 กรัม ละลายน้ำกระสายยา ทุก 3 – 5 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

เด็ก อายุ 3 – 5 เดือน รับประทานครั้งละ 200 มิลลิกรัม

อายุ 6 – 12 เดือน รับประทานครั้งละ 300 – 400 มิลลิกรัม

อายุ 1 – 5 ขวบ รับประทานครั้งละ 500 – 700 มิลลิกรัม

อายุ 6 - 12 ปี รับประทานครั้งละ 800 มิลลิกรัม – 1 กรัม

ละลายน้ำกระสายยา ทุก 3 – 5 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

น้ำกระสายยาที่ใช้

ใช้น้ำเปลือกลูกทับทิมหรือเปลือกแคตมึ แทรกกับน้ำปูนใสเป็นน้ำกระสายยา

สำหรับเด็กเล็กให้ผสมกับน้ำกระสายยา ใช้รับประทานหรือกวาดก็ได้

ถ้าหาน้ำกระสายยาไม่ได้ ให้ใช้น้ำสุกแทน

ชนิดเม็ดและชนิดแคปซูล

เด็ก อายุ 6 - 12 ปี รับประทานครั้งละ 800 มิลลิกรัม – 1 กรัม เมื่อมีอาการ

ผู้ใหญ่ (รพ.) รับประทานครั้งละ 1 กรัม ทุก 3 – 5 ชั่วโมง เมื่อมีอาการ

ข้อห้ามใช้ -

ข้อควรระวัง ใช้ไม่เกิน 1 วัน ถ้าหากอาหารไม่ดี

อาการไม่พึงประสงค์ -

ข้อมูลเพิ่มเติม -

ทดแทนยาแผนปัจจุบัน loperamide 2 มิลลิกรัม

ภาคผนวก

ข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาและพิษวิทยาของเครื่องยา

เครื่องยาที่มีผลต่อระบบหัวใจและหลอดเลือด

ฤทธิ์ลดความดันโลหิต กระเทียม^{1,2,3,4} กฤษณา⁵ ชะเอมเทศ⁶ เปราะหอม^{7,8} ย่านาง⁹ เกสรบัวหลวง¹⁰ ฝรั่ง¹¹ หน้่าฝรั่ง^{12,13} อบเชยเทศ¹⁴ ขอนดอก¹⁵ เทียนข้าวเปลือก¹⁶ เทียนดำ^{17,18} เทียนแดง¹⁹ เทียนยาวพาดิ¹³

1 Ulbricht CE, Basch EM (eds). Natural Standard Herb & Supplement Reference Evidence-based Clinical Reviews. Missouri: Elsevier Mosby, 2005.

2 British Herbal Medicine Association. British Herbal Pharmacopoeia. Bournemouth: MegaRon Press, 1983.

3 Blumenthal M, Goldberg A, Brinckmann J. Herbal Medicine Expanded Commission E Monographs. MA: Integrative Medicine Communication, 2000.

4 World Health Organization. WHO Monographs on Selected Medicinal Plants. Vol. 1. Geneva: World Health Organization, 1999.

5 Benbassat J, Sulman FG, Zaitschec DV. Hypotensive effect of lignum aloes. Arch Int Pharmacodyn Ther 1959; 120(2): 141-51.

6 Mae T, Kida H, Nishiyama T, Tsukagawa M, Konishi E, Kuroda M, Mimaki Y, Sashida Y, Takahashi K, Kawada T, Nakagawa K, Kitahara M. A Licorice ethanolic extract with peroxisome proliferators-activated receptor-gamma ligand-binding activity affects diabetes in KK-Ay mice, abdominal obesity in diet-induced obese C57BL mice and hypertension in spontaneously hypertensive rats. J Nutr 2003; 133(11): 3369-77.

7 Othman R, Ibrahim H, Mohd MA, Mustafa MR, Awang K. Bioassay-guided isolation of a vasorelaxant active compound from *Kaempferia galangal*. Phytomedicine 2006; 13(1-2): 61-6.

8 Othman R, Ibrahim H, Mohd MA, Awang K, Gilani AUH, Mustafa MR. Vasorelaxant effects of ethylcinnamate isolated from *Kaempferia galangal* on smooth muscles of the rat aorta. Planta Med 2002; 68(7): 655-7.

9 ดาลัด พรศิริประเสริฐ วิบูลย์ ฤทธิพิศ ฉวีวรรณ จันสกุล พิเชษฐ วิริยะจิตรา. สารเคมีจากต้นย่านางและฤทธิ์ในการลดความดันโลหิตในหนู. การประชุมวิชาการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ ครั้งที่ 8, 2525.

10 Yu J, Hu WS. Effects of neferine on platelet aggregation in rabbits. Yao Xue Xue Bao 1997; 32(1): 1-4.

11 Hu CM, Kang JJ, Lee CC, Li CH, Liao JW, Cheng YW. Induction of vasorelaxation through activation of nitric oxide synthase in endothelial cells by brazilin. Eur J Pharmacol 2003; 468(1): 37-45.

12 Yeung HC. Handbook of Chinese Herbs (Chinese Materia Medica). California: Los Angeles County, 1996.

13 Burnham TH (ed). The Review of Natural Products. 3rd ed. Missouri: Facts and Comparisons, 2002.

14 Preuss HG, Echard B, Polansky MM, Anbersion R. Whole cinnamon and aqueous extracts ameliorate sucrose-induced blood pressure elevations in spontaneously hypertensive rats. J Am Coll Nutr 2006; 25(2): 144-50.

15 Dar A, Behbahanian, Malik A, Jahan N. Hypotensive effect of the methanolic extract of *Mimusops elengi* in normotensive rats Phytomedicine 1999; 6(5): 373-8.

16 El Bardai S, Lyoussi B, Wibo M, Morel N. Pharmacological evidence of hypotensive activity of *Marrubium vulgare* and *Foeniculum vulgare* in spontaneously hypertensive rat. Clin Exp Hypertens 2001; 23(4): 329-43.

17 Demir H, Kanter M, Coskun O, Uz YH, Koc A, Yildiz A. Effect of black cumin (*Nigella sativa*) on heart rate, some hematological values, and pancreatic beta-cell damage in cadmium-treated rats. Biol Trace Elem Res 2006; 110(2): 151-62.

ฤทธิ์เพิ่มอัตราการเต้นของหัวใจ บอระเพ็ด²⁰ ผาง²¹ เทียนแดง²² ชิง¹³

ฤทธิ์ลดอัตราการเต้นของหัวใจ ชะเอมเทศ¹³ เทียนดำ^{23,24}

ฤทธิ์ทำให้หัวใจที่เต้นผิดปกติมีการเต้นได้ปกติ เกสรบัวหลวง¹⁰ โกงสุล²⁵

ฤทธิ์ทำให้ระบบการไหลเวียนโลหิตดีขึ้น เหง้าหมู^{26,27}

เครื่องยาที่มีผลต่อระบบทางเดินอาหาร

ฤทธิ์ลดการบีบตัวของกระเพาะและลำไส้ กระเทียม²⁻⁴ ข้าวปลู²⁸ ลูกผักชี³ อบเชยเทศ²⁹ โกงสุลเชียง^{30,31} โกงสุลกระดุก^{32,33}

18 Khattab MM, Nagi MN. Thymoquinone supplementation attenuates hypertension and renal damage in nitric oxide deficient hypertensive rats. *Phytother Res* 2007; 21(5): 410-4.

19 Maghrani M, Zeggwagh NA, Michel JB, Eddouks M. Antihypertensive effect of *Lepidium Sativum* L. in spontaneously hypertensive rats. *J Ethnopharmacol* 2005; 100(1-2): 193-7.

20 Kongkathip N, Bhumma-upakorn P, Kongkathip B, Chawanoraset K, Sangchomkaeo P, Hatthakitpanichakul S. Study on cardiac contractility of cycloeucalenol and cycloeucalenone isolated from *Tinospora crispa*. *J Ethnopharmacol* 2002; 83: 95-9.

21 Zhao YN, Pan Y, Pao JL, Xing DM, Du LJ. Study on cardioactive effects of barzilein. *Pharmacology* 2006; 76(2): 76-83.

22 Vohora SV, Khan MS. Pharmacological studies on *Lepidium sativum*, L. *Indian J Physiol Pharmacol* 1977; 21(2): 118-20.

23 Boskabady MH, Shafei MN, Parsaee H. Effects of aqueous and macerated extracts from *Nigella sativa* on guinea pig isolated heart activity. *Pharmazie* 2005; 60(12):943-8.

24 Shafei MN, Boskabady MH, Parsaee H. Effects of aqueous extract from *Nigella sativa* L. on guinea pig isolated heart. *Indian J Exp Biol* 2005; 43(7): 635-9.

25 Eun JS, Park JA, Choi BH, Cho SK, Kim DK, Kwak YG. Effects of oxypeucedanin on hKv1.5 and action potential duration. *Biol Pharm Bull* 2005; 28(4): 657-60.

26 Xue JX, Jiang Y, Yan YQ. Effects of the combination of *Astragalus membranaceus* (Fisch.) Bge. (AM), tail of *Angelica sinensis* (Oliv.) Diels. (TAS), *Cyperus rotundus* L. (CR), *Ligusticum chuanxiong* Hort. (LC) and *Paeonia veitchii* Lynch (PV) on the hemorrheological changes in normal rats. *Zhongguo Zhong Yao Za Zhi* 1993; 18(10): 621-3.

27 Xue JX, Yan YQ, Jiang Y. Effects of the combination of *Astragalus membranaceus* (Fisch.) Bge. (AM), *Angelica sinensis* (Oliv.) Diels. (TAS), *Cyperus rotundus* L. (CR), *Ligusticum chuanxiong* Hort. (LC) and *Paeonia veitchii* Lynch (PV) on the hemorrheological changes in "blood stagnating" rats. *Zhongguo Zhong Yao Za Zhi* 1994; 19(2): 108-10.

28 Thaina P, Poonpanang P, Sawangjaroen K. Comparison of spasmolytic activities of *Piper longum* fruit, *Piper sarmentosum* root and *Quercus infectoria* extracts with loperamide and verapamil in rat and guinea pig intestinal tissues. The 3rd World Congress on Medicinal Plant and Aromatic Plants for Human Welfare, Chiang Mai, Thailand, 3-7 Feb 2003.

29 Rotblatt M, Ziment I. Evidence-based Herbal Medicine. Philadelphia: Hanley & Belfus Inc., 2002.

30 Lu Q, Qiu TQ, Yang H. Ligustilide inhibits vascular smooth muscle cells proliferation. *Eur J Pharmacol* 2006; 542: 136-40.

31 Sun SW, Wang JF. Efficacy of danggui funing pill in treating 162 cases of abdominal pain. *Zhongguo Zhong Xi Yi Jie He Za Zhi* 1992; 12(9): 531-2.

32 Yoshikawa M, Hatakeyama S, Inoue Y, Yamahara J. Saussureamines A, B, C, D, and E, new anti-ulcer principles from Chinese Saussureae Radix. *Chem Pharm Bull* 1993; 41(1): 214-6.

โกรฐหัวบัว³⁴ กานพลู^{4,31} เทียนแดง³⁵ ชิง^{36,37} ลูกจันทน์³⁸
 ฤทธิ์ลดการหลั่งน้ำย่อยและกรด โภศกระดุก³⁴ ชะเอมเทศ^{1,3,4} ลูกจันทน์³⁹
 ฤทธิ์เพิ่มการหลั่งเมือกในกระเพาะอาหาร ชะเอมเทศ^{1,3,4} เปราะหอม⁴⁰
 ฤทธิ์ต้านการเกิดแผลในกระเพาะอาหาร โภศกระดุก⁴¹ ชะเอมเทศ^{1,3,4,42} เปราะหอม⁴⁰ ดีปลี⁴³ ฝรั่ง⁴⁴ อบเชยเทศ⁴⁵
 โกรฐจุฬาลำพา⁴⁶ โกรฐเชียง⁴⁷ ขอนดอก⁴⁸ เทียนข้าวเปลือก⁴⁹ เทียนดำ⁵⁰ เทียนตาตุ๊กแตน⁵¹ เทียนสัตตบุษย์⁵²

33 Li Y, Xu C, Zhang Q, Liu JY, Tan RX. *In vitro* anti-*helicobacter pylori* action of 30 Chinese herbal medicines used to treat ulcer disease. J Ethnopharmacol 2005; 98(3): 329-33.

34 Bergendorff O, Dekermendjian K, Nielsen M, Shan R, Witt R, Ai J, Sterner O, Furanocoumarins with affinity to brain benzodiazepine receptors *in vitro*. Phytochemistry 1997; 44(6): 1121-4.

35 Siddaraju MN, Dharmesh SM. Inhibition of gastric H⁺, K⁺-ATPase and *Helicobacter pylori* growth by phenolic antioxidants of *Zingiber officinale*. Mol Nutr Food Res 2007; 51(3): 324-32.

36 Jan M, Faqir F, Hamida, Mughal MA. Comparison of effects of extract of *Myristic fragrans* and verapamil on the volume and acidity of carbachol induced gastric secretion in fasting rabbits. J Ayub Med Coll Abbottabad 2005; 17(2): 69-71.

37 Yeung HC. Handbook of Chinese Herbs (Chinese Materia Medica). California: Los Angeles Country, 1996.

38 <http://www.grad.cmu.ac.th/abstract/1999/med/abstract/med990009.html>. Accessed 2017 July 27.

39 Kim DC, Choi SY, Kim SH, Yun BS, Yoo ID, Reddy NR, Yoon HS, Kim KT, Isoliquiritigenin selectively inhibits H(2) histamine receptor signaling. Mol Pharmacol 2006; 70(2): 493-500.

40 Morikawa T, Matsuda H, Yamaguchi I, Pongpiritadacha Y, Yoshikawa M. New amides and gastroprotective constituents from the fruit of *Piper chaba*. Planta Med 2004; 70(2): 152-159.

41 Karnick CR. Pharmacopoeial Standard of Herbal Plants Vol. 1. Delhi: Sri Satguru Publications, 1994.

42 Liu XR, Han WQ, Sun DR. Treatment of intestinal metaplasia and a typical hyperplasia of gastric mucosa with xiao wei yan powder. Zhongguo Zhong Xi Yi Jie He Za Zhi 1992; 12(10): 602-3.

43 Kamath JV, Rana AC, Chowdhury AR. Pro-healing effect of *Cinnamomum zeylanicum* bark. Phytother Res 2003; 17(8): 970-2.

44 Foglio MA, Dias PC, Antnio MA, Possenti A, Rodrigues RA, da Silva EF, Rehder VL, de Carvalho JE. Antiulcerogenic activity of some sesquiterpene lactones isolated from *Artemisia annua*. Planta Med 2002; 68(6): 515-8.

45 Ye YN, So HL, Liu ESL, Shin VY, Cho CH. Effect of polysaccharides from *Angelica sinensis* on gastric ulcer healing. Life Sci 2003

46 Shah PJ, Gandhi MS, Shah MB, Goawami SS, Santani D. Study of *Mimusops elengi* bark in experimental gastric ulcers. J Ethnopharmacol 2003; 89: 305-11.

47 Birdane FM, Cemek M, Birdane YO, Gülcin I, Büyükkuroglu ME. Beneficial effects of *Foeniculum vulgare* on ethanol-induced acute gastric mucosal injury in rats. World J Gastroenterol 2007; 13(4): 607-11.

48 El-Abhar HS, Abdallah DM, Saleh S. Gastroprotective activity of *Nigella sativa* oil and its constituent, thymoquinone, against gastric mucosal injury induced by ischaemia/reperfusion in rats. J Ethnopharmacol 2003; 84(2-3): 251-8.

49 Hosseinzadeh H, Karimi GR, Ameri M. Effects of *Anethum graveolens* L. seed extracts on experimental gastric irritation models in mice. BMC Pharmacol 2002; 2: 21.

50 Al Mofleh IA, Alhaider AA, Mossa JS, Al-Soohaibani MO, Rafatullah S. Aqueous suspension of anise "*Pimpinella anisum*" protects rats against chemically induced gastric ulcers. World J Gastroenterol 2007; 13(7): 1112-8.

ฤทธิ์ต้านการอาเจียน แห้วหมู⁵³ กานพลู^{4,31} จิง^{3,4,13,54,55}

เครื่องยาที่มีฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง

ฤทธิ์เสริมระยะเวลาหลับของยา pentobarbital ยาวนานขึ้น ดอกบุนนาค⁵⁶

ฤทธิ์คลายความกังวลทำให้สงบ ลูกผักชี⁵⁷ โกรฐเชียง⁵⁸ จันทน์เทศ⁵⁹ กานพลู^{4,31} โกรฐสอ⁶⁰ หญ้าฝรั่ง^{61,62,63}

ลูกจันทน์⁶⁴ พิกุล⁵⁶

51 Shinde S, Phadke S, Bhagwat AW. Effect of Nagarmotha (*Cyperus rotundus* L.) on reserpine-induced emesis in pigeons. *Indian J Physiol Pharmacol* 1988; 32(3): 229-30.

52 Tavlan A, Tuncer S, Erol A, Reisli R, Aysolmaz G, Otelcioglu S. Prevention of postoperative nausea and vomiting after thyroidectomy: combined antiemetic treatment with dexamethasone and ginger versus dexamethasone alone. *Clin Drug Investig* 2006; 26(4): 209-314.

53 Apariman S, Ratchanon S, Wiriya-sirivej B. Effectiveness of ginger for prevention of nausea and vomiting after gynecological laparoscopy. *J Med Assoc Thai* 2006; 26(4): 209-314.

54 Gopalakrishnan C, Shankaranarayanan D, Nazimudeen SK, Viswanathan S, Kameswaran L. Antiinflammatory and CNS depressant activities of xanthenes from *Calophyllum inophyllum* and *Mesua ferrea*. *Indian J Pharmacol* 1980; 12(3): 181-91.

55 Emamghoreishi M, Khasaki M, Aazam MF. *Coriandrum sativum*: evaluation of its anxiolytic effect in the elevated plus-maze. *J Ethnopharmacol* 2005; 96(3): 365-70.

56 Chen SW, Mim L, Li WJ, Kong WX, Li FJ, Zhang YJ. The effects of angelica essential oil in three murine tests of anxiety. *Pharmacol Biochem Behav* 2004; 79: 377-82.

57 Hongratanaworakit T, Heuberger E, Buchbauer G. Evaluation of East Indian sandalwood oil and alpha-santalol on humans after transdermal absorption. *Planta Med* 2004; 70(1): 3-7.

58 Bergendorff O, Dekermendjian K, Nielsen M, Shan R, Witt R, Ai J, Sterner O. Furanocoumarins with affinity to brain benzodiazepine receptors *in vitro*. *Phytochemistry* 1997; 44(6): 1121-4.

59 Akhondzadeh S, Fallah-Pour H, Afkham K, Jamshidi AH, Khalighi-Cigaroudi F. Comparison of *Crocus sativus* L. and imipramine in the treatment of mild to moderate depression: a pilot double-blind randomized trial [ISRCTN45683816]. *BMC Complement Altern Med* 2004; 4: 12.

60 Akhondzadeh S, Tahmacebi-Pour N, Noorbala AA, Amini H, Fallah-Pour H, Jamshidi AH, khani M. *Crocus sativus* L. in the treatment of mild to moderate depression: a double-blind, randomized and placebo-controlled trial. *Phytother Res* 2005; 19(2): 148-51.

61 Noorbala AA, Akhondzadeh S, Tahmacebi-Pour N, Jamshidi AH. Hydro-alcoholic extract of *Crocus sativus* L. versus fluoxetine in the treatment of mild to moderate depression: a double-blind, randomized pilot trial. *J Ethnopharmacol* 2005; 97(2): 281-4.

62 Sonavane GS, Sarveiya VP, Kasture VS, Kasture SB. Anxiogenic activity of *Myristica fragrans* seeds. *Pharmacol Biochem Behav* 2002; 71(1-2): 239-44.

63 Hosseinzadeh H, Sadeghnia HR, Ziaee T, Danaee A. Protective effect of aqueous saffron extract (*Crocus sativus* L.) and crocin, its active constituent, on renal ischemia-reperfusion-induced oxidative damage in rats. *J Pharmacol Sci* 2005; 8(3): 387-93.

64 Hosseinzadeh H, Sadeghnia HR. Safranal, a constituent of *Crocus sativus* (Saffron), attenuated cerebral ischemia induced oxidative damage in rat hippocampus. *J Pharm Pharm Sci* 2005; 8(3): 394-9.

ฤทธิ์ทำให้เลือดไหลเวียนไปเลี้ยงสมองดีขึ้น หญ้าฝรั่ง^{65,66,67,68}

เครื่องยาที่มีผลต่อการปวด อักเสบ และแก้ไข้

ฤทธิ์ต้านการปวด อักเสบ และแก้ไข้ โกรฐเขมา (สารสำคัญคือ สาร β -eudesmal, atractylochromene และ polyacetylenes^{69,70,71,72,73,74} มีฤทธิ์แก้ปวดและต้านการอักเสบ), โศศจุฬาลำพา (สารสำคัญคือ scopoletin มีฤทธิ์แก้ไข้ และต้านการอักเสบ⁷⁵, สาร artemisinin มีผลรักษาโรคมalariaเรื้อรังที่ดื้อต่อยา^{76,77}) โศศสอ (สารสำคัญที่มีฤทธิ์ต้านการอักเสบคือ byakangelicol⁷⁸, สาร byakangelicin⁷⁹, สาร imperatorin⁸⁰) แก่นจันทน์แดง⁸¹

65 Saleem S, Ahmad M, Ahmad AS, Yousuf S, Ansari MA, Khan MB, Ishrat T, Islam F. Effect of Saffron (*Crocus sativus*) on neurobehavioral and neurochemical changes in cerebral ischemia in rats. *J Med Food* 2006; 9(2): 246-53.

66 Pitsikas N, Sakellaridis N. *Crocus sativus* L. extracts antagonize memory impairments in different behavioral tasks in the rat. *Behav Brain Res* 2006; 173(1): 112-5.

67 สุวรรณ วีระวรพันธ์ วิสุตา สุวิทยาวัฒน์. การศึกษาฤทธิ์ของยาหอมต่อการทำงานของระบบไหลเวียนโลหิต ระบบทางเดินอาหาร และความเป็นพิษ. เอกสารประกอบการประชุมการเผยแพร่ผลงานวิจัยด้านการพัฒนาสมุนไพรเพื่ออุตสาหกรรม จัดโดย ภารกิจโครงการและประสานงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ วันที่ 28-29 กันยายน 2549 ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร. หน้า 107-11.

68 อัมพร จาริยะพงศ์สกุล สุทธิลักษณ์ ปทุมราช. การศึกษาผลของยาหอมและสารสกัดสมุนไพรต่ออัตราการไหลเวียนเลือดในสมอง. เอกสารประกอบการประชุมการเผยแพร่ผลงานวิจัยด้านการพัฒนาสมุนไพรเพื่ออุตสาหกรรม จัดโดย ภารกิจโครงการและประสานงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ วันที่ 28-29 กันยายน 2549 ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร. หน้า 112-6.

69 Le-Van-Thoi, Nguyen-Ngoc-Suong. Constituents of *Eurycoma longifolia* Jack. *J Org Chem* 1970; 35(4): 1104-9.

70 Suppakun N. Phytochemistry and antimalarial activity of *Eurycoma longifolia* Jack. Thesis of Master Degree. Bangkok: Mahidol University, 1982.

71 Chan KL, O'neil MJ, Phillipson JD, Warhurst DC. Plants as sources of antimalarial drugs. Part 3. *Eurycoma longifolia*. *Planta Med* 1986; 52(2): 105-7.

72 Chan KL, Choo CY, Morita H, Itokawa H. High performance liquid chromatography in phytochemical analysis of *Eurycoma longifolia*. *Planta Med* 1998; 64(8): 741-5.

73 Ang HH, Hitotsuyanagi Y, Fukaya H, Takeya K. Quassinoids from *Eurycoma longifolia*. *Phytochemistry* 2002; 59(8): 833-7.

74 Chan KL, Choo CY, Abdullah NR, Ismail Z. Antiplasmodial studies of *Eurycoma longifolia* Jack using the lactate dehydrogenase assay of *Plasmodium falciparum*. *J Ethnopharmacol* 2004; 92(2-3): 223-7.

75 Kardono LB, Angerhofer CK, Tsauri S, Padmawinata K, Pezzuto JM, Kinghorn AD. Cytotoxic and antimalarial constituents of the roots of *Eurycoma longifolia*. *Planta Med* 2002; 68(7):662-4.

76 Chan KL, Choo CY. The toxicity of some quassinoids from *Eurycoma longifolia*. *Planta Med* 2002; 68(7): 662-4.

77 Ang HH, Chan KL, Mak JW. *In vitro* antimalarial activity of quassinoids from *Eurycoma longifolia* against Malaysian chloroquine-resistant *Plasmodium falciparum* isolates. *Planta Med* 1995; 61(2): 177-8.

78 Jiwajinda S, Santisopasri V, Murakami A, Sugiyama H, Gasquet M, Riad E, Balansard G, Ohigashi H. *In vitro* anti-tumor promoting and anti-parasitic activities of the quassinoids from *Eurycoma longifolia*, a medicinal plant in Southeast Asia. *J Ethnopharmacol* 2002; 82(1): 55-8.

79 Chan KL, Lee SP, Sam TW, Tan SC, Noguchi H, Sankawa U. 13 β ,18-dihydroeurycoanol, a quassinoids from *Eurycoma longifolia*. *Phytochemistry* 1991; 30(9): 3138-41.

บอระเพ็ด^{82,83} (สารสำคัญคือ *N-trans-feruloyl tyramine* มีฤทธิ์ต้านการอักเสบ⁸⁴) และปลาไหลเผือก (สารสำคัญคือ quassinoids มีฤทธิ์ต้านมาลาเรีย^{85,86,87})

⁸⁰ Bedir E, Abou-Gazar H, Ngwendson JN, Khan IA. Eurycomaoside: a new quassinoids-type glycoside from the roots of *Eurycoma longifolia*. Chem Pharm Bull 2003; 51(11): 1301-3.

⁸¹ Kuo PC, Damu AG, Lee KH, Wu TS. Cytotoxic and antimalarial constituents from the roots of *Eurycoma longifolia*. Bioorg Med Chem 2004; 12(3): 537-44.

⁸² Tan S, Yuen KH, Chan KL. HPLC analysis of plasma 9-methoxycanthin-6-one from *Eurycoma longifolia* and its application in a bioavailability/pharmacokinetic study. Planta Med 2002; 68(4): 355-8.

⁸³ Kuo PC, Shi LS, Damu AG, Su CR, Huang CH, Ke CH, Wu JB, Lin AJ, Bastow KF, Lee KH, Wu TS. Cytotoxic and antimalarial β -carboline alkaloids from the roots of *Eurycoma longifolia*. J Nat Prod 2003; 66(10): 1324-7.

⁸⁴ Oei-Koch A, Kraus L. Components of *Eurycoma longifolia* Jack I: Sterols, saponins. Planta Med 1978; 34(3): 339-40.

⁸⁵ Itokawa H, Kishi E, Morita H, Takeya K, Iitaka Y. Eurylene, a new squalene-type triterpene from *Eurycoma longifolia*. Tetrahedron Lett 1991; 32(15): 1803-4.

⁸⁶ Kuo PC, Su CR, Damu AG, Wu TS. Eurycomalin a, a new dimeric dihydrobenzofuran from *Eurycoma longifolia*. Heterocycles 2004; 63(9): 2123-9.

⁸⁷ Choo CY, Chan KL. High performance liquid chromatography analysis of canthinone alkaloids from *Eurycoma longifolia*. Planta Med 2002; 68(4): 382-4.

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติ - เรจัดทำมาตรฐานการเขียนใบโทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ๒๕๖๐
วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๐ ณ ห้องประชุมจรัส จันทร์ตระกูล โรงพยาบาลทุ่งสง - ควนไม่แดง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ปฏิบัติงาน	E-mail	โทร	ลายเซ็น
๑	นางพวงรัตน์ อุตระขนาด	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.ร่อนพิบูลย์			
๒	นางสาวนิตยา พัฒนสกุลกานต์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.ร่อนพิบูลย์			
๓	นางคนอมภลย์ อ่อนน้อย	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.ปากพนัง			
๔	นางวันวิสาข์ จุงศิริ	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.เชียรใหญ่			
๕	นางสาวอารมณีย์ ไชยมงคล	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.ร.ฉวาง			
๖	นางจริญ เปรมปรีดา	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.นาบอน			
๗	นางฐาจิริน เวชสิทธิ์มภลย์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.หัวไทร			
๘	นางเสาวล นบุญ	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.ทุ่งใหญ่			
๙	นางปิยวรรณ เพ็ชรเมณี	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.พระพรหม			
๑๐	นางวิสารีย์ พรหมณัฐ	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.พิปูน			
๑๑	นางสาวอรอุมา มาตน์มัต	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.ชะอวด			
๑๒	นางชนิษฐ์ จันทรพัฒน์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.พหลศรี			
๑๓	นางสาวปิยฉวรรณ จันทร์แก้ว	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.จุฬาภรณ์			
๑๔	นางจาร์ก วิบูลย์ศิลป์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.เสิชล			
๑๕	นางสาวสุพามาศ หนองนารถ	พยาบาลวิชาชีพ	รพ.ท่าศาลา			
๑๖	นางจรีพร ทิพย์ประคอง	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.บางขัน			
๑๗	นางณัฐชยา คงแก้ว	พยาบาลวิชาชีพ	รพ.ขนอม			
๑๘	นางสาวบุษกร สุบรรณน้อย	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.พ่อกันต์ลำวาลสิทธิ์			
๑๙	นางวิชุดา ดิษฐ์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.มหาสาร			
๒๐	นางสาวเพ็ญนภา รณศิริ	พยาบาลวิชาชีพ	รพ.ถ้าพระธมรา			
๒๑	นางอินทิราพร วาระเพียง	พยาบาลวิชาชีพ	รพ.สต.บ้านทุ่งใหญ่			
๒๒	นางสาวนิตยา พัฒนสกุลกานต์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.สต.บ้านขนอม			
๒๓	นางสาวจารุณี ศรีธธการ	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.สต.บ้านย่านซื่อ			
๒๔	นางรัตนา เกิดมะโน	พยาบาลชำนาญการ	รพ.สต.บ้านไม่เรียง			
๒๕	นางจิรนนท์ แป๊ะกิ่งเส็ง	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.สต.บ้านหนองหงส์			
๒๖	นางพัชรี เปรมปรีดา	พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ	รพ.สต.บ้านหนองดี			
๒๗	นางวรรณิ์ ศักดิ์เกิด	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.สต.บ้านไม้แดง			
๒๘	นางสาวกาญจนา กมรทรัพย์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.สต.บ้านบ่อทราย			
๒๙	นางศิริพร บุญมี	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	สอ.น.บ้านหัวคลองแหลม			
๓๐	นางสุดารัตน์ บัวทิพย์	พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ	รพ.สต.บ้านสี่แยกลำปูน			

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำมาตรฐานการเข้ามาตราสารสิทธิกรมราช ปี ๒๕๖๐
วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๐ ณ ห้องประชุมจรัส จันทร์ตระกูล จังหวัดนครราชสีมา - ความมั่นคง จังหวัดนครราชสีมา

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ปฏิบัติงาน	ลายเซ็น
๑	นางปาริ รอนพินิจ	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ	รพ.ร่อนพิบูลย์	
๒	นางศรีสุดา ศิลโชติ	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ	รพ.ปากพนัง	
๓	นายสุวรรณะ บัวทอง	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ	รพ.เชียรใหญ่	
๔	นางปิยรัตน์ คำศรี	หัวหน้าศูนย์วิจัยเภสัชศาสตร์	รพ. ร.ฉวาง	
๕	นางเยาวลักษณ์ ทองอ่อน	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ	รพ.ลานสกา	
๖	นายสมบัติ เอกธรรมศักดิ์	เภสัชกรชำนาญการ	รพ.นาบอน	
๗	นางสาวณัฐชยาน์ พิชมงคล	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ	รพ.หัวไทร	
๘	นางพัชรีย์ กล่อมสุข	เภสัชกรชำนาญการ	รพ.ทุ่งใหญ่	
๙	นางนงัดिका ประพถกดี	เภสัชกรชำนาญการ	รพ.พระพรหม	
๑๐	นายเฉลิมพล เพชรโยธา	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ	รพ.พิปูน	
๑๑	นายณัฐวุฒิ รอดคงที่	เภสัชกรปฏิบัติการ	รพ.ชะอวด	
๑๒	นางลัดดาวัลย์ ทิมผลการ	เภสัชกรชำนาญการ	รพ.พระนครศรี	
๑๓	นางเขตแดน บุญประดิษฐ์	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ	รพ.จุฬาภรณ์	
๑๔	นางจางวรรณ จุลลัตย์	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ	รพ.สีชล	
๑๕	นางจิรภรณ์ไพโรจน์ โปม	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ	รพ.มหาสารคามศรีธรรมรา	
๑๖	นางสาวยุทธิตา คงศรี	เภสัชกรปฏิบัติการ	รพ.ถ้ำพรรณรา	
๑๗	นางสาวชนานา ตัสโต	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ	รพ.ท่าศาลา	
๑๘	นางสาวชญาณัฐ คงทรัพย์	เภสัชกรชำนาญการ	รพ.บางขัน	
๑๙	นางสาวสภาพร ชูประสูติ	เภสัชกรชำนาญการพิเศษ	รพ.ขนอม	
๒๐	นายอภิชาติ จิตรวิบูลย์	เภสัชกรชำนาญการ	รพ.พาทานคล้ายา	
๒๑	นายนิกรเกียรติ จันทร์ทอง	เภสัชกรชำนาญการ	รพ.เฉลิมพระเกียรติ	
๒๒	นายพนมเนที วัฒนกิจ	เภสัชกรชำนาญการ	รพ.ทุ่งสง	
๒๓	นางสาวปิยภัสน์ แป๊ะเซา	เภสัชกรชำนาญการ	รพ.ท่าศาลา	
๒๔	นางปิยวิไล มรรณเฒ่า	เภสัชกรชำนาญการ	รพ.หัวไทร	

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำรายงานการเฝ้าระวังโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ จังหวัดนครราชสีมา ปี ๒๕๖๐
 วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๐ ณ ห้องประชุมจรัส จันทระกุล โรงพยาบาลทุ่งสง - ควบคุมโรค จังหวัดนครราชสีมา

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ปฏิบัติงาน	E-mail	โทร	ลายเซ็น
๑	นางสาวปิยะนุช พุ่มสุวรรณย์	เจ้าพนักงานสาธารณสุขปฏิบัติงาน	รพ.ร่วมพิบูลย์			ปิยะนุช
๒	นางสาวกานดา เขาวน	นักวิชาการสาธารณสุข	รพ.ปากพูน			กานดา
๓	นางสาวกาญจนา วรรณการ	แพทย์แผนไทย	รพ.เชียรใหญ่			กช.คณ
๔	นางสาวอุไรวรรณ บัวแก้ว	แพทย์แผนไทย	รพ.ร.สว่าง			อุไร
๕	นางสาววิมล พูนพั่ง	แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ	รพ.ลานสกา			วิมล
๖	นายอรุณดี โทศล	แพทย์แผนไทยชำนาญการ	รพ.นบอน			อรุณดี
๗	นางอุยีน คงเจริญ	นักวิชาการสาธารณสุข	รพ.หัวไทร			อุยีน
๘	นางสาวลลิตา แซกเด๋	แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ	รพ.ทุ่งใหญ่			ลลิตา
๙	นางสาวสุญญา กำลิ่งเกือ	แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ	รพ.พระพรหม			สุญญา
๑๐	นางสาวนิธิตี บุญสิงห์	นักวิชาการแพทย์แผนไทย	รพ.พิบูล			นิธิตี
๑๑	นางสงฆ์สันต์ ตงประเสริฐ	แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ	รพ.ระหวด			สงฆ์
๑๒	นางสาวกรรณิภา รัตจักร	เจ้าพนักงานสาธารณสุขปฏิบัติงาน	รพ.พหลศรี			กรรณิภา
๑๓	นางมณีนรัตน์ ตงประเสริฐ	เจ้าพนักงานสาธารณสุขชำนาญการ	รพ.จุฬาราม			มณีนรัตน์
๑๔	นางสาวนันทิษาภรณ์ หนูนิล	แพทย์แผนไทย	รพ.สิชล			นันทิษา
๑๕	นางสาวปิยะ ปานรุ่งษ์	แพทย์แผนไทย	รพ.มหาสารคาม			ปิยะ
๑๖	นางสาวสายฝน รักษา	แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ	รพ.ถ้ำพรรณรา			สายฝน
๑๗	นางสาวสุญญา มิตรมาตย์	แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ	รพ.ท่าศาลา			สุญญา
๑๘	นางดวงหทัย เพชรรัตน์	แพทย์แผนไทย	รพ.บางขัน			ดวงหทัย
๑๙	นางสาวเสาวลี คุ้มภัย	แพทย์แผนไทย	รพ.ขนอม			เสาวลี
๒๐	นางสาวเพชรดา เพชรดี	แพทย์แผนไทย	รพ.ขนอม			เพชรดา
๒๑	นางสาวอภิชาติ ทรูญรงค์	แพทย์แผนไทย	รพ.พืชมงคล			อภิชาติ
๒๒	นางสาววิไลณี บัวจันทร์	แพทย์แผนไทย	รพ.สต.บ้านทุ่งใหญ่			วิไลณี
๒๓	นางสาวณิชนันท์ ชูแก้ว	แพทย์แผนไทย	รพ.สต.บ้านนาหมอก			ณิชนันท์
๒๔	นางสาวอัมพชา อารีภัก	แพทย์แผนไทย	รพ.สต.บ้านนาเชือก			อัมพชา
๒๕	นายพงษ์พันธ์ สิทธิเชาวนะ	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	รพ.สต.บ้านนาหมอก			พงษ์พันธ์
๒๖	นางสาวรัชยา ศรียกสง	แพทย์แผนไทย	รพ.สต.บ้านหนองหงส์			รัชยา
๒๗	นางสาวศิริประภา รัตนบุรี	แพทย์แผนไทย	รพ.สต.บ้านหนองดี			ศิริประภา
๒๘	นางสาววิรัชญา ราชรักษ์	แพทย์แผนไทย	รพ.สต.บ้านน้ำแดง			วิรัชญา
๒๙	นางจุฑารัตน์ อนุชาติ	แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ	รพ.สต.บ้านพุทอง			จุฑารัตน์
๓๐	นางสาวนุชนภา คุ้มกุมาร	แพทย์แผนไทย	รพ.สต.บ้านบ่อทราย			นุชนภา
๓๑	นางอรณิชา หนูเสน	แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ	สอ.บ.บ้านหัวคดองแหลม			อรณิชา
๓๒	นายอนันต์ ไทนจ้อย	แพทย์แผนไทย	รพ.สต.บ้านสี่แยกสวนป่า			อนันต์
๓๓	นางภัทรพร โคมพวงงษ์	แพทย์แผนไทย	รพ.สต.บ้านไม้คาน			ภัทรพร
๓๔	นายวิชวิญญ์ อภาวุฒิ	แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ	รพ.สต.เฉลิมพระเกียรติสถาน			วิชวิญญ์
๓๕	น.อ.อ.อภิรักษ์ คุ้มพวง	เจ้าพนักงานสาธารณสุข	รพ. ร.จ.ท.ส.			อภิรักษ์

นายแพทย์สุวิทย์

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำมาตรฐานการใช้อาสมุนไพรรักษาโรคผิวหนัง จังหวัดนครราชสีมา ปี ๒๕๖๐
วันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๖๐ ณ ห้องประชุมวีรยุทธ จันทระกุล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล - ควบไม้แดง จังหวัดนครราชสีมา

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	สถานที่ปฏิบัติงาน	ลายเซ็น
๑	นางสุกัญญา ด้วง	ผ. ศสภกบปฎิบัติงาน	ม. สามัคคี	สุกัญญา
๒	ดร.คุณไชย ด้วง	เภสัชกรเชี่ยวชาญ	สสจ. นนท.	
๓				
๔				
๕				
๖				
๗				
๘				
๙				
๑๐				
๑๑				
๑๒				
๑๓				
๑๔				
๑๕				
๑๖				
๑๗				
๑๘				
๑๙				
๒๐				
๒๑				
๒๒				
๒๓				
๒๔				
๒๕				
๒๖				
๒๗				
๒๘				
๒๙				
๓๐				

บรรณานุกรม

- กลุ่มงานพัฒนาวิชาการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก. บัญชียาจากสมุนไพร พ.ศ.2555. นนทบุรี : สำนักงานกิจการโรงพยาบาลองค์การ สงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์ ; 2556.
- คณะอนุกรรมการจัดทำตำราอ้างอิงยาสมุนไพรไทยในคณะกรรมการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์ - แผน ไทย กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. ตำราอ้างอิงยาสมุนไพรไทย เล่ม 2 เฉลิม - พระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระ ชนมายุ 60 พรรษา. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) ; 2558.
- คณะอนุกรรมการจัดทำตำราอ้างอิงยาสมุนไพรไทยในคณะกรรมการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์ - แผน ไทย กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. ตำราอ้างอิงยาสมุนไพรไทย เล่ม 3 เฉลิม พระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเนื่องในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมายุ 60 พรรษา. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2560.
- นพมาศ สุนทรเจริญนนท์, นงลักษณ์ เรืองวิเศษ. วิเคราะห์ วิจัย คุณภาพเครื่องยาไทย. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ : บริษัท คอนเซ็ปท์เมดิคัล จำกัด; 2551.
- พร้อมจิต ศรีลัมภ์ , นพมาศ สุนทรเจริญนนท์ , ญัฐินี อนันตโชค, บรรณาธิการ. คู่มือการใช้สมุนไพรในบัญชียา หลักแห่งชาติสำหรับบุคลากรทางการแพทย์. พิมพ์ครั้งที่3. นนทบุรี : บริษัท คอนเซ็ปท์เมดิคัล จำกัด ; 2554.
- พร้อมจิต ศรีลัมภ์, รุ่งระวี เต็มศิริฤกษ์กุล. รสยาสมุนไพรกับสารเคมี:ความเหมือนที่แตกต่าง. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: หจก.สามลดา จำกัด; 2553.
- พรทิพย์ เต็มวิเศษ และคณะ , บรรณาธิการ. ประมวลสรรพคุณสมุนไพรไทย. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2558.
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สมุนไพรสำหรับงานสาธารณสุขมูลฐาน. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ : บริษัท จ.เจริญ การพิมพ์ จำกัด; 2551.

“Thai herbs the first”

